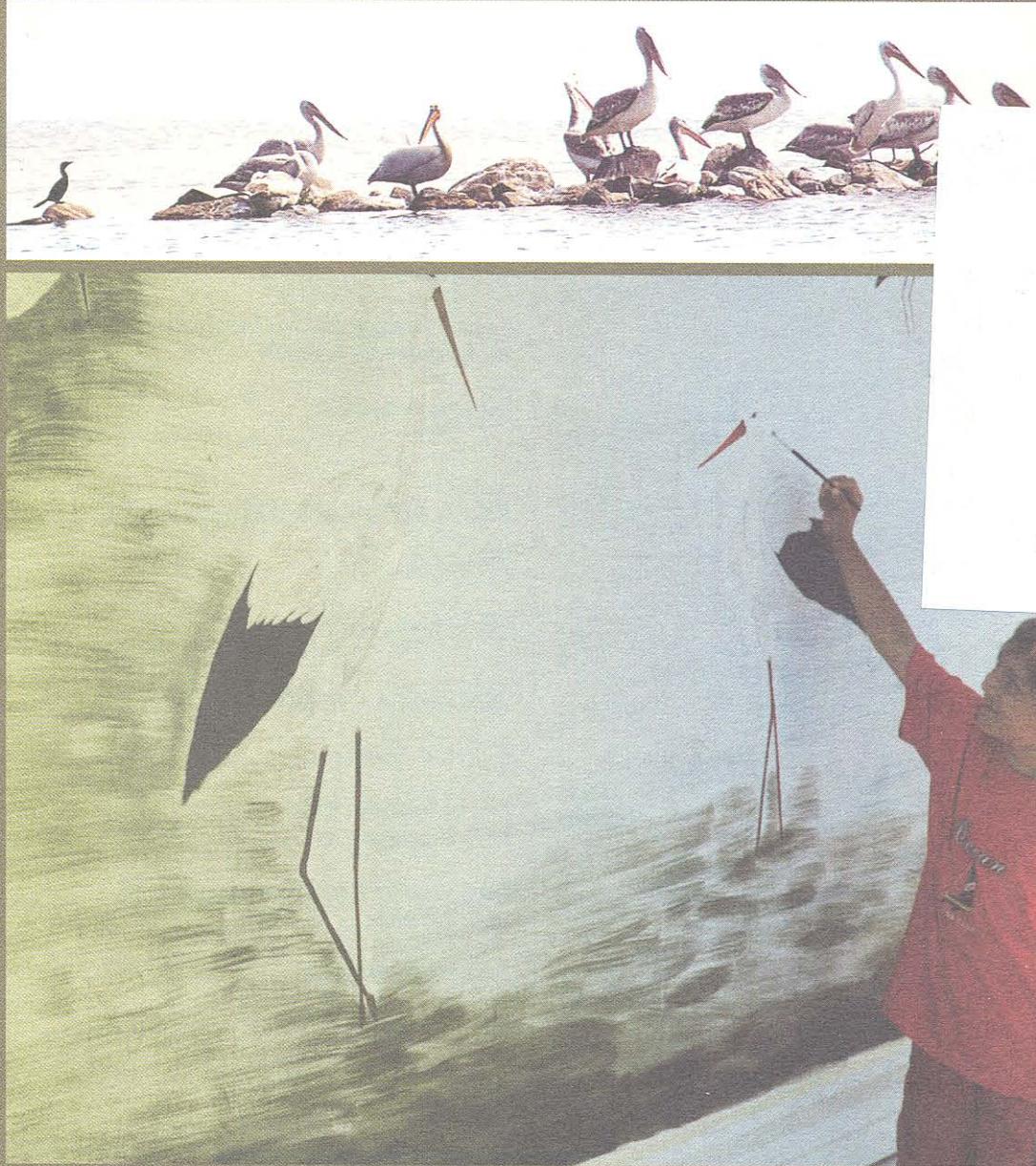


για την

ΠΕΦΟΙΒΟΛΙΚΟΝ ΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ



Π.Ε.Ε.Κ.Π.Ε.

Τ.Θ. 50957
Θεσσαλονίκη
22-GR 54014

Φθινόπωρο 2001 • Τεύχος 23 • δρχ. 1.000 (3€)

Αφιέρωμα δράση τώρα
Έρευνα για την Π.Ε. στην Ελλάδα
Ενημέρωση για δραστηριότητες των Κ.Π.Ε.
και των παραρτημάτων της Π.Ε.Ε.Κ.Π.Ε.
σε όλη την Ελλάδα

για την
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τεύχος 23
Φθινόπωρο 2001
Θεσσαλονίκη
ISSN : 1108-1120

Περιοδική Έκδοση της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
ΑΦΜ : 90147670, ΔΟΥ ΙΗ' Αθηνών

Υπεύθυνος Έκδοσης
σύμφωνα με το νόμο
ο Πρόεδρος της ΠΕΕΚΠΕ
Γιώργος Φαραγγιάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διευθυντής Σύνταξης
Κώστας Νικολάου
τηλ. 0310-813515
e-mail: kinikola @ hol.gr

Αναπληρωτής Διευθυντής Σύνταξης
Δέσποινα Σουβατζή
τηλ. 0310-434349
e-mail: souvatzi @ elec.auth.gr

Ειδικοί Συντάκτες
Νανά Αντωνιάδου, Ρούλα Γκόλιου,
Γιώργος Περδίκης, Βέτα Τσαλίκη,
Γιάννης Φαρμάκης, Καίτη Φραγκίσκου

Συνεργάτες Παραρτημάτων
Νίκος Βουδριαλής (Έβρου-Ροδόπης)
Ηλίας Γάτος (Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας)
Γιώργος Κιμωνής (Κρήτης)
Αναστασία Κουρεντζή (Μαγνησίας)
Σταύρος Λάσκαρης (Κεντρικής Μακεδονίας)
Παναγιώτης Πήλιουρας (Αττικής)
Παναγιώτης Σταθόπουλος (Δυτ. Ελλάδας)
Παναγιώτα Τσελεκτσίδη (Δράμας-Καρβάλας-Ξάνθης)

Συνδρομές Ετήσιες
Μέλη της ΠΕΕΚΠΕ: Δωρεάν
Εσωτ.: (9€)3.000 δρχ, Εξωτ.: (12€)4.000 δρχ
Φορείς: (18€) 6.000 δρχ

Αλληλογραφία
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τ.Θ. 50957 Θεσσαλονίκη 22-GR 54014
Τηλ. & Fax: 0310-235183

Δημιουργικό - Διαχωρισμόι - Εκτύπωση films
Pre-press Εκδοτική Βορείου Ελλάδος

Εκτύπωση
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Εκδοτική Βορείου Ελλάδος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

της Σύνταξης 3

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Δράση τώρα
των Δ. Σουβατζή και Ρ. Γκόλιου (επιμέλεια) 4

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Από την πρόθεση στην πράξη: Βαδίζοντας προς την επόμενη παγκόσμια
συνδιάσκεψη για τη γη το 2002
της Β. Τσαλίκη 9

Η έρευνα για την περιβαλλοντική επαίδευση στην Ελλάδα
των Α. Τρικαλίτη και Β. Ψαλλιδά 13

Άνθρωπος και περιβάλλον
του Γ. Μέσου 15

KΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΠΕ Μακρινίτσας 17

ΚΠΕ Σουφλίου 20

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Η ΠΕ στο Ν. Μαγνησίας 22

Νερό και Τουρισμός - Η Χάρτα του Barcs
της Ε. Ψυχογούδακη 25

Βιολογικά προϊόντα, περιβάλλον και καταναλωτής
της Κ. Ταμουτσέλη 29

Δράση των Παραρτημάτων 30

Βιβλιοπαρουσίαση 31

«ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Θα είναι το θέμα επόμενου αφιερώματος. Περιμένουμε να
στείλετε άρθρα και ανάλογο κείμενο από δράσεις που έχουν
πραγματοποιηθεί ή πρόκειται να πραγματοποιηθούν.

που λαμβάνεται την περιβαλλοντική επαίδευση
έναντι της παραγωγής της οικονομίας
και την ξεκαθάρισμα της περιβαλλοντικής επαίδευσης

ΤΗΣ ΟΥΝΤΑΞΗΣ

της σύνταξης

... μια σταλίτσα
τόλμη

ΚΑΜΙΑ ΦΟΡΑ ο πολεμιστής του φωτός έχει την εντύπωση ότι ζει δύο ζωές ταυτόχρονα.

Στη μία είναι υποχρεωμένος να κάνει όλα όσα δε θέλει, να αγωνιστεί για ιδέες στις οποίες δεν πιστεύει. Άλλα υπάρχει κι άλλη μία ζωή κι αυτός την ανακαλύπτει στα όνειρα, στις αναγνώσεις του, στις συναντήσεις με ανθρώπους που έχουν τις ίδιες απόψεις μ' αυτόν.

Ο πολεμιστής επιτρέπει πάντα στις δύο ζωές να προσεγγίσουν η μία την άλλη. «Υπάρχει μία γέφυρα που συνδέει αυτό που κάνω με αυτό που θα μου άρεσε να κάνω», σκέφτεται. Σιγά σιγά τα όνειρά του αρχίζουν να κυριαρχούν στην καθημερινή ζωή του, μέχρι που αντιλαμβάνεται ότι είναι έτοιμος για ό,τι επιθυμούσε πάντα.

Τότε αρκεί μια σταλίτσα τόλμη και οι δύο ζωές θα γίνουν μία.

Paulo Coelho
«Το Εγχειρίδιο του Πολεμιστή του Φωτός»
για την αντιγραφή K.N.

δράση τώρα

επιμέλεια: Δ. Σουβατζή, Ρ. Γκόλιου

ΜΙΚΡΕΣ ΔΡΑΣΕΙΤ ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Έχουμε καταλήξει τα τελευταία χρόνια στην Π.Ε, δράσεις όπως την ανακύκλωση χαρτιού και αλουμινίου ή τη δενδροφύτευση μέσα σε προγράμματα Π.Ε. να τις θεωρούμε στερεότυπες, συνηθισμένες, όχι τόσο πρωτότυπες και να μη μας εντυπωσιάζουν όπως άλλες. Το να φυτέψουν οι μαθητές μιας ομάδας Π.Ε. λίγα δένδρα ή θάμνους στην αυλή του σχολείου τους δεν εντυπωσιάζει παρά μόνο τους ίδιους.

Ουτόσού αυτές οι ενέργειες έχουν αξία παρόμοια με αυτή της τροφής και της αναπονής που παρ' όλο που δεν εντυπωσιάζουν κανένα, χωρίς αυτές δεν θα ζύσαμε. Η δενδροφύτευση σαν ουλλογική δράση έχει τεράστια σημασία. Δεν είναι κανούριο να πούμε ότι αν όλοι φυτεύμε ένα δένδρο το χρόνο, χονδρικά, θα προσθέταμε στο περιβάλλον 5.000.000 δένδρα το χρόνο.

Σε απομικρό επίπεδο, σαν βιωματική εμπειρία, έχει επίσης πολύ μεγάλη αξία. Όποιος έχει φυτέψει δένδρα και τα έχει περιποιηθεί για ένα διάστημα, τα έχει δει να μεγαλώνουν ή να δίνουν καρπούς, ζέρει πολύ καλά ότι είναι μια μοναδική εμπειρία κι ότι ένα μέρος της καρδιάς του είναι εκεί, για πάντα.

Αντίστοιχους ουλλογισμούς θα μπορούσαμε να κάνουμε και για άλλες τέτοιες μικρές ή μεγαλύτερες αλλά συνηθισμένες στην Π.Ε. δράσεις όπως η περιποίηση του αύλειου χώρου ή των εσωτερικών χώρων του σχολείου, η ανακύκλωση, ο καθαρισμός των ακτών, η εξοικονόμηση νερού και ενέργειας κ.ά. Αν αυτές οι δράσεις γίνουν συνηθισμένη και πάγια πρακτική στις Π.Ο. (και όχι μόνο σ' αυτές) παράλληλα με τη διερεύνηση όπουσι αλλού θέματος (πράγμα που όπως φάίνεται από τα κείμενα που ακολουθούν συμβαίνει στα σχολεία που έχουν συνεχή περιβαλλοντική δράση), τότε πολλά μπορούμε να ελπίζουμε για το μέλλον... R.G.

εμπόριο που αναπτύσσεται γύρω από τις χελώνες για τις Βορειοευρωπαϊκές χώρες.

Την άνοιξη, με το ξύπνημα των χελωνών από τη χειμεριά νάρκη και αφού είναι αρκετές πληροφορίες, φτάνανε πάντα στην «Ξαδέλφη» της, την Careta-Careta. Αυτό τους πείσμωσε, γιατί θέλανε να ασχοληθούν με τη δική τους χελώνα, την Testudo marginata, αλλά και γιατί «ανακαλύπτανε» σιγά σιγά το τεράστιο

Αποφάσισαν να τοποθετήσουν οδικά σήματα στους δρόμους μέσα στο δάσος του Σείχ Σου, που ζωγράφισαν οι ίδιοι και συνεργάστηκαν με το Δήμο και την αντίστοιχη εταιρία οδικών σημάτων. Να τυπώσουν μπλουζάκια με την Testudo marginata, να γεμίσουν αφίσες την περιοχή για την εκδήλωση που ετοίμασαν μέσα στο δάσος, και την πραγματοποίησαν την ημέρα που ήταν αφιερωμένη στα Ζώα σε συνεργασία με την ΠΕΕΚΠΕ - Κ. Μακεδονίας, προσπαθώντας να ανιχνεύσουν όλοι μαζί «τους μετασχηματισμούς στη σχέση ανθρώπου με τα ζώα».

Ειδανε και αικούσαν αρχαία μουσική από τη βάρβιτο, την «Λύρα του Ερμή», φτιαγμένη από κέλυφος χερσαίας κελώνας, που την έφερε μαζί του στην εκδήλωση, ο κ. Πολύζος, κατασκευαστής μουσικών οργάνων του Κέντρου Μελετών της Ακρόπολης. Συγκινητήκαν με τον ντόπιο ποιητή Τ. Λαζαρίδη, που οδηγήθηκε στην εκδήλωσή τους από την αφίσα, και απάγγειλε για τη κελώνα.



...Σύμβολο οκνού ρυθμού είσαι για μας που, δίχως να ξέρουμε γιατί, αδιάκοπα τρέχουμε....

Δημοτικό Σχολείο Χράνης Πιερίας

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Γιώργος Μπέγκος & Λάζαρος Μαυρομάτης.

Το Δημοτικό Σχολείο Χράνης, βρίσκεται μέσα σ' ένα πανέμορφο φυσικό περιβάλλον. Στην αυλή του υπάρχει ένας καταπράσινος ελαιώνας, που φιλοξενεί στα δένδρα του κάθε είδους πτηνό.

Μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα οι μαθητές δεν έμειναν ασυγκίνητοι. Για να βοηθήσουν τα πουλιά και να κερδίσουν την εμπιστοσύνη τους, κατασκεύασαν και τοποθέτησαν στο διδακτήριο, στην αυλή και στα δένδρα του ελαιώνα ταΐστρες και φωλιές.

Καθημερινά παρακολουθούν και προστατεύουν τους φτερωτούς πλέον φίλους τους στο χώρο του σχολεί-

Η ευαισθητοποίηση γύρω από τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι ίσως ένας από τους πιο βασικούς στόχους της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Πόσο όμως η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση οδηγεί σε δράση, αλλά και πόσο η δράση είναι το αποτέλεσμα ευαισθητοποίησης και κριτικής ανάλυσης ενός Περιβαλλοντικού θέματος;

Τα ερωτήματα είναι ανοιχτά ζητήματα για όσους εμπλέκονται με την Π.Ε.

Σίγουρο πάντως είναι ότι η εμπειρία της δράσης καλλιεργεί στα παιδιά την υπευθυνότητα, τη συμμετοχικότητα, τη συνεργατικότητα και τη στάση του ενεργού πολίτη, καθώς και το αίσθημα ότι συμμετέχουν στο χτίσιμο ενός καλύτερου κόσμου.

Οι δράσεις τους λειτουργούν θετικά τόσο για τους ίδιους όσο και για τα υπόλοιπους μαθητές σαν παράδοση του σχολείου και σαν κίνητρο.

Στο παρόν αφέρωμα παρουσιάζουμε τις δράσεις που ανέπτυξαν στα σχολεία που ανταποκρίθηκαν στην καμπάνια του περιοδικού μας. Εδώ πρέπει να διευκρινίσουμε ότι δεν είναι τα μόνα που ανέπτυξαν δράσεις ούτε ότι οι δράσεις που παρουσιάζουμε εδώ είναι οι μοναδικές δραστηριότητες των συγκεκριμένων σχολείων. Είναι μια καταγραφή και ακόμη μια επιβεβαίωση ότι η Π.Ε. είναι το πιο ζωντανό κομμάτι της εκπαίδευσης.

Δ.Σ.

1. Προστασία των ζώων

Γυμνάσιο Ασβεστοχωρίου

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Τσιμίδου Όλγα & Ψαλτίδου Σμαράγδα.

Την προστασία της χερσαίας κελώνας - Testudo marginata - ανέλαβε η Περιβαλλοντική Ομάδα - Β'άξη - του Γυμνασίου Ασβεστοχωρίου. Αφορμή να ξεκίνησουν αυτή την «καμπάνια» για την προστασία της, αποτέλεσε το γεγονός ότι στις βόλτες τους στο δάσος του Σείχ Σου, που βρίσκεται δίπλα στο σχολείο τους, βρίσκανε καμένα καύκαλα κελωνών δίπλα στα καμένα δένδρα, στην κατεστραμμένη από την πυρκαγιά περιοχή του δάσους.

Ξεκίνησαν το πρόγραμμα με θέμα:

«Μια κελώνα μοναχή δάσος προσπαθεί να βρει»

Στην προσπάθειά τους να συλλέξουν πληροφορίες, φτάνανε πάντα στην «Ξαδέλφη» της, την Careta-Careta. Αυτό τους πείσμωσε, γιατί θέλανε να ασχοληθούν με τη δική τους χελώνα, την Testudo marginata, αλλά και γιατί «ανακαλύπτανε» σιγά σιγά το τεράστιο

ου, στα σπίτια τους, στους παιχνιδότοπους.

Με παρότρυνσή τους αγοράστηκαν από το σχολικό ταμείο και τον πολιτιστικό σύλλογο δυο πελαργοφωλιές, όταν είδαν ότι δυο ζευγάρια πελαργών προσπαθούσαν να κάνουν τις φωλιές τους πάνω σε κολώνες της Δ.Ε.Η. Η τοποθέτηση των πελαργοφωλιών από συνεργείο της Δ.Ε.Η. ήταν ένα ξεχωριστό γεγονός για την τοπική κοινωνία.

Όλοι οι κάτοικοι σήμερα παρακολουθούν τους πελαργούς, συζητούν μεταξύ τους για τη συμπεριφορά τους, το πέταγμά τους, το κροτάλισμά τους, τους τόπους βοσκής.

Η περιβαλλοντική ευαισθησία των παιδιών μεταδόθηκε και στους γονείς τους. Ο σύλλογος γονέων του σχολείου ανέλαβε τα έξοδα της διακόσμησης των τοίχων του σχολείου με παραστάσεις περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Οι μαθητές καθιέρωσαν ως σύνθημά τους: «Αγαπώ και προστατεύω το περιβάλλον κάθε μέρα»

2. Ανακύκλωση

14ο Γυμνάσιο Περιστερίου

(<http://www.asda.gr/g14per>)

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Σ. Κουνάδης & κ. Σκουρόγλου (ΠΕ19).

Την «πίσω πλευρά» της ανάπτυξης της τεχνολογίας είδαν οι μαθητές της Περιβαλλοντικής Ομάδας του 14ου Γυμνασίου Περιστερίου, καθώς ανέπτυξαν ένα πολύ πρωτοποριακό πρόγραμμα με τη βοήθεια των καθηγητών της Πληροφορικής, που είχε θέμα την: «Ανακύκλωση υλικού Υπολογιστών»

Η Ομάδα στην αρχή εντόπισε το πρόβλημα από την αυξητική τάση της χρήσης των υπολογιστών, ως εξής:

- Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές έχουν κυριεύσει τη ζωή μας. Σε λίγα χρόνια κάθε σπίτι θα έχει ηλεκτρονικό υπολογιστή
- Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές αντικαθίστανται, κατά μέσο όρο, κάθε 3 χρόνια
- Φαντάζεστε πόσοι υπολογιστές υπάρχουν σε όλο τον κόσμο και πόσοι απ' αυτούς θα πεταχτούν;
- Όπως γίνεται ανακύκλωση χαρτιού και άλλων υλικών, έτσι πρέπει να αρχίσει η ανακύκλωση των υλικών των ηλεκτρονικών υπολογιστών
- Όταν για κάποιο λόγο χαλάσει ο υπολογιστής μας θα πρέπει να μην τον πετάξουμε, αλλά να τον δώσουμε σε ειδικές εταιρείες, για να τον ανακυκλώσουμε.

Η βιομηχανία των υπολογιστών, χωρίς να μολύνει όσο άλλες βιομηχανίες, αποτελεί πλέον έναν υπολογίσιμο παράγοντα επιβάρυνσης του περιβάλλοντος, δεδομένου ότι ένα μέρος των αστικών απορριμάτων από υλικά όπως: μπαταρίες, πλαστικά μέρη, ταινίες και toner εκτυπωτών, οθόνες, μεταχειρισμένοι υπολογιστές και μαγνητικά μέσα, διαρκώς θα αυξάνεται.

Οι μαθητές αναρτήσαν Ανακύκλωση στο σχολείο τους για τη συγκέντρωση άχρηστων υπολογιστών. Η ανταπόκριση δεν ήταν μεγάλη, αλλά καταφέρανε να μαζέψουνε αρκετά εξαρτήματα. Το πρόγραμμα συνεχίζεται!!

Ανακύκλωση

Η ομάδα Ανακύκλωσης Υλικού Υπολογιστών του 14ου Γυμνασίου Περιστερίου, άρχισε να συγκεντρώνει παλιούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές, παλιές οθόνες και γενικά άχρηστα (ή χρήσιμα) εξαρτήματα υπολογιστών που δεν χρησιμοποιούνται (μνήμες, πλακτρολόγια, ποντίκια, επεξεργαστές, κάρτες κτλ.).

Οποιος επιθυμεί να βοηθήσει, μπορεί να φέρει τέτοια υλικά στο Εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου ή να το παραδώσει στους μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

Λεκέμβριος 1999

Η Ομάδα άρχισε να περιηγείται στο INTERNET σε μια προσπάθεια να ανακαλύψει τι συμβαίνει στο εξωτερικό με τους παλιούς υπολογιστές.

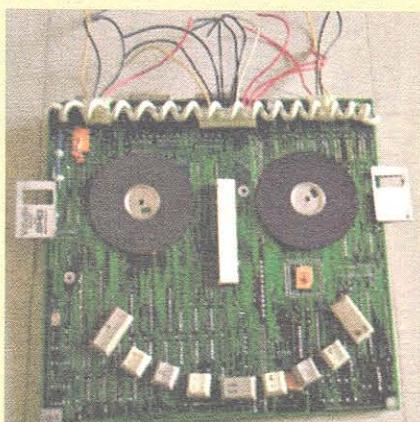
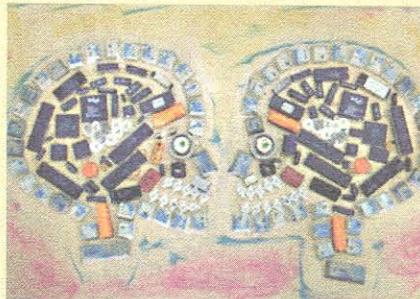
«Στη χώρα μας δε βρήκαμε οργανισμούς ή ιδιώτες που να έχουν μια λύση για αυτό το θέμα. Στις Η.Π.Α όμως υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι παλιοί υπολογιστές συγκεντρώνονται και μετατρέπονται σε άσφαλτο για τους δρόμους ή χρησιμοποιούνται για τη σύνθεση έργων τέχνης...» μας γράφουνε.

Το πρόγραμμα πάντως εξοικείωσε τα παιδιά με το Hardware των υπολογιστών, και τους παρακίνησε για εικαστικές δημιουργίες με τα άχρηστα υλικά των υπολογιστών που συλλέξανε.

Γυμνάσιο Ωραιοκάστρου

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Στυλιανίδης Γιώργος, Δ/ντης (ΠΕ 1-2) Καρβουνάρη Μυρσίνη, Οικιακής Οικονομίας & Στεργιάδου Λιάνα, Γεωπόνος.

Δουλεύοντας Πρόγραμμα Π.Ε με θέμα «Διαχείριση





απορριμμάτων της περιοχής Ωραιοκάστρου - Ανακύκλωση» οι μαθητές της Περιβαλλοντικής Ομάδας, κάνανε έρευνα στην περιοχή, καταγράφοντας τις απόψεις των κατοίκων για την αποκομιδή των απορριμμάτων και την ανακύκλωση, την οποία κοινοποίησαν στους υπεύθυνους και τη δημοσιεύσαν στο περιοδικό του Δήμου, για την ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής.

Παράλληλα οργανώσανε προγράμματα ανακύκλωσης χαρτιού και αλουμινίου μέσα στο σχολείο.

2ο Γυμνάσιο Αμπελοκήπων

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Παπαϊωάννου Ευγενία (Αγγλικών) & Τυρπένου Ζωή (Καλλιτεχνικών).

ΝΑΙ στην ανακύκλωση είπε η Π.Ο. του 2ου Γυμνασίου Αμπελοκήπων της Θεσσαλονίκης. Σαν συνέχεια της δουλειάς που είχε κάνει η προηγούμενη Π.Ο, τοποθέτησαν δοχεία στο σχολείο καθώς και σχετικές γελοιογραφίες με θέμα την ανακύκλωση. Το αλουμίνιο το πουλούν και εξασφαλίζουν χρήματα για τις ανάγκες του προγράμματός τους που πέρυσι είχε θέμα «Τα ψηφιδωτά των βυζαντινών ναών. Φυτικός και ζωικός διάκοσμος». Το χαρτί το πάρνει ο Δήμος Αμπελοκήπων.

3. Εξωραϊσμός χώρων Αυλή σχολείου

3ο Γυμνάσιο Καβάλας

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Παπανικολάου Δήμητρα, Οικιακής Οικονομίας, Χατζηαντωνίου Αλέξανδρος, Τεχνολόγος.

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του 3ου Γυμνασίου Καβάλας, που ήτανε μαθητές της Β1 τάξης του σχολείου, αποφάσισαν να μεταμορφώσουν την αυλή του σχολείου τους, από ψυχρή και γκρίζα, σε πράσινη και ζεστή από χρώματα των φυτών που διαλέξανε να φυτέψουν, από το φυτώριο της Χρυσούπολης και το Δασαρχείο Καβάλας, αλλάζοντας έτσι και την ποιότητα της ζωής τους στο σχολείο.

Κατασκευάσανε κιόσκι και βραχόκηπο, φυτέψανε οι ίδιοι λουλούδια στα παρτέρια που φτιάχανε, δουλεύοντας με πολύ κέφι κατά την εξέλιξη του προγράμματος Π.Ε με θέμα: «Εξωραϊσμός της αυλής του σχολείου» και με σύνθημα «Τα φυτά είναι πηγή ζωής και χαράς». Θέλουν να συνεχίσουν το πρόγραμμα και τη φετινή χρονιά.

Γυμνάσιο Αμμοχωρίου Φλώρινας

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Καλαϊτζή Αναστασία.

Ολόκληρο το σχολείο χάρηκε το αποτέλεσμα της προσπάθειας της Περιβαλλοντικής Ομάδας των 22 μαθητών της Γ' τάξης του Γυμνασίου Αμμοχωρίου, που διαμόρφωσε ένα μέρος του αύλιου χώρου του σχολείου σε κήπο, στα πλαίσια του προγράμματος Π.Ε: «Πρασινίζοντας το προαύλιο».

Επιλέξανε αυτό το θέμα ύστερα από τη διαπίστωση που κάνανε, πως αν και ζουν σε αγροτική περιοχή, η αυλή του σχολείου τους θυμίζει «πλατεία από μπετόν».

Αποφάσισαν να σκάψουν το τοιμέντο και να δημιουργήσουν κήπο στην αυλή, με εποχιακά λουλούδια, γκαζόν και μονοπάτια. Το κόστος και τα εργαλεία που χρειάστηκαν για αυτό, τους τα παρέιχε η ΤΕΔΚ, ενώ τα δένδρα και τα φυτά που φυτέψανε, η Δασική Υπηρεσία και το ΤΕΙ της Φλώρινας.

Με την παραπάνω δράση που αναπτύξανε, δηλώσανε συμμετοχή στο Πρόγραμμα Π.Ε της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας της Φύσης με θέμα: «Πράσινες γωνίες της γειτονιάς μας».

Το ίδιο σχολείο συμμετέχει και στο πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς «Υιοθετώ και Προστατεύω», αναλαμβάνοντας με ενεργό συμμετοχή των μαθητών την «προστασία» της ευαίσθητης περιοχής των Πρεσπών που βρίσκεται πολύ κοντά τους.

12 Θέσιο Δημοτικό Σχολείο Κορινού Πιερίας

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Σεϊτανίδης Παντελής, Διευθυντής, Φελεκίδης Γεώργιος & Χαλάτσης Θεόδωρος

Με την περιοίηση του αύλιου χώρου ασχολήθηκαν οι μαθητές του 12/θέσιου Δημοτικού Σχολείου Κορινού Πιερίας. Κατά το σχολικό έτος 1997-98 με τη βοήθεια του διευθυντή του σχολείου και των υπεύθυνων δασκάλων, στα πλαίσια του προγράμματος «Φροντίζουμε το σχολείο μας», δενδροφύτευσαν την αυλή του σχολείου, κούρεψαν την πρασινάδα, κλάδεψαν και κατέγραψαν τα υπάρχοντα δένδρα και τοποθέτησαν πινακίδες πάνω σε αυτά με την ονομασία του κάθε δένδρου. Βελτίωσαν έτσι το περιβάλλον του σχολείου τους. Τα επόμενα έτη ασχολήθηκαν με την παράδοση του τόπου τους.

Ενιαίο Λύκειο Αιγαίνιου

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Ψηλογιαννοπούλου Αβρακόμη ΠΕ4 (Συντονίστρια) Καζάς Θωμάς ΠΕ4 & Μωσίδης Ελεάνα ΠΕ2





Με την ανάπλαση του αύλειου χώρου ασχολήθηκε πέρυσι και το Ενιαίο Λύκειο Αιγαίνιου, ενός χώρου που όπως λένε είχε καλές προδιαγραφές, αλλά ήταν εγκαταλειμμένος τόσο που τα παιδιά απέφευγαν να πλησιάσουν την «πράσινη περιοχή του».

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του σχολείου, κερδίζοντας την υποστήριξη της διεύθυνσης, του συλλόγου των διδασκόντων και του Δήμου, κλάδεψε, αποψήλωσε, έσκαψε και καθάρισε τον αύλειο χώρο. Ήταν η πρώτη φάση του σχεδίου τους για την ανάπλαση του χώρου. Έπειται η δεύτερη φάση.

4. Διαμαρτυρίες

12ο Γυμνάσιο Λάρισας

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του 12ου Γυμνασίου Λάρισας κατά τη μελέτη του θέματος «Η Φύση στην πόλη» έκανε τη διαπίστωση, ότι ο χώρος που περιβάλλει το σχολείο τους, εξελίσσεται σε σκουπιδότοπο κατά ένα μέρος και χρησιμοποιείται και ως χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων στον υπόλοιπο χώρο. Έτσι έστειλε επιστολή διαμαρτυρίας στον Πρόεδρο του Συνοικιακού Συμβουλίου Αμπελοκήπων, ζητώντας να μετατραπεί σε χώρο πρασίνου (πάρκο).

Λάρισα, 19 Φεβρουαρίου 2001

Κ.Πρόεδρε,

Έμας μια μαθήτρια του 12ου Γυμνασίου Λάρισας και μέλος της Περιβαλλοντικής Ομάδας της Γ' τάξης. Σαν εκπρόσωπος του σχολείου μου και της περιβαλλοντικής ομάδας μου θα ίθελα να διαμαρτυρηθώ για ένα πρόβλημα που εντοπίστηκε στη συνοικία μας.

Ο χώρος που βρίσκεται απέναντι από το σχολείο μας χρησιμοποιείται για παρκάρισμα πολλών αυτοκινήτων και μένει αναξιοποίητος. Τα πολλά αυτοκίνητα προκαλούν ορισμένα δυσάρεστα προβλήματα στους κατοίκους της γύρω περιοχής αλλά και στους ιδιους τους μαθητές του σχολείου. Πρώτα πρώτα προκαλούν δυνατούς θορύβους με αποτέλεσμα τη δυσκολία των μαθημάτων. Ακόμη

δημιουργούνται σκουπίδια και πολλά νερά από το πλύσιμό τους καθώς επίσης μια χαρακτηριστική άσχημη μυρωδιά και πολλά καυσαέρια. Η άλη γενική κατάσταση του χώρου είναι πολύ άσχημη και προκαλεί και μια δυσάρεστη εικόνα για όλη τη συνοικία. Με όλο το σεβασμό, προτείνω αυτός ο ανηφορικός χώρος να δενδροφυτευθεί έτσι ώστε να λυθεί αυτό το πρόβλημα και να δημιουργηθεί ένα όμορφο και υψηλό περιβάλλον για τους μαθητές και τους κατοίκους.

Ζόντας και μεγαλώνοντας σε αυτή τη συνοικία θα ίθελα να αναφερθώ σε περισσότερα προβλήματα που υπάρχουν. Στο πρώτο μου όμως γράμμα σας γράφω για το πρόβλημα που βλέπω και αντιμετωπίω κάθε μέρα και το βρίσκω ως το πιο σημαντικό και πρωτεύον. Ελπίζω να διαμαρτυρία και η πρότασή μου να εισακουστούν.

**Με σεβασμό και τιμή
Η περιβαλλοντική ομάδα
του 12ου Γυμνασίου Λάρισας**

Γυμνάσιο Λεπτοκαρυάς

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Μπλέτα Αικατερίνη, Γκιάτας Κωνσταντίνος, Δ/ντής.

«Τους Παραδοσιακούς οικισμούς του Αν. Ολύμπου» θέλησαν να μελετήσουν οι μαθητές της Γ' Γυμνασίου, σαν περιβαλλοντική ομάδα, διερευνώντας την ιστορική διάρκεια της κοινότητας και όχι μόνο. Η πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα και μελέτη που κάνανε για την περιοχή, τους οδήγησε να συντάξουν και να στείλουν επιστολή στο Δήμαρχο του Αν. Ολύμπου, αλλά και στους Προέδρους των παραδοσιακών οικισμών (Π.Παντελεήμονα - Π.Σκοτίνας - Π.Λεπτοκαρυάς) θήγοντας όλα τα προβλήματα που δημιουργούνται από τον αλόγιστο οικοδομικό επεκτατισμό, αλλά και την πώληση σπιτιών σε αλλοδαπούς ιδιοκτήτες έναντι υπέρογκων ποσών, καθώς και την ακρήστευση παραδοσιακών εργαλείων που βρίσκονται στα υπόγεια των παραδοσιακών σπιτιών.

5. Καθαρισμός και Προστασία ευαίσθητων χώρων

10ο Γυμνάσιο Λάρισας

Οι όχθες του Πηνείου σε πολλά σημεία μοιάζουν με χωματερή. Η περιβαλλοντική ομάδα του 10ου Γυμνασίου Λάρισας με σύνθημα «Ο Πηνείος δεν είναι χωματερή», συνεργάστηκε με τον Δήμο Λάρισας και ανέλαβε το καθάρισμα του χώρου κοντά στη γέφυρα ΔΕΥΑΛ, καθώς και τον έλεγχο και την επιτήρηση της περιοχής (επισκέψεις ανα 15μερο στο χώρο). Έγραψε και ανάλογο κείμενο στον τοπικό τύπο για την ευαισθητοποίηση του κοινού.

(Το πρόγραμμα έχει λανσαρίστηκε σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης).

Το ίδιο σχολείο συμμετείχε στο πρόγραμμα «Καθαρίστε τη Μεσόγειο», που οργανώνουν για 7η χρονιά η LEGAMBIENTE και ο Αρκτούρος στην Ελλάδα.

Έτσι μια υποομάδα της περιβαλλοντικής ομάδας του σχολείου καθάρισε τις ακτές της παραλίας Σωτηρίστας - Μελιβοίας σε συνεργασία με το Δήμο Μελιβοίας και μοίρασε ενημερωτικά φυλλάδια στην κεντρική πλατεία και την πλατεία Ταχυδρομείου της Λάρισας, για τα προβλήματα που δημιουργούν, τα δικά μας «μικρά σκουπίδια».

Νηπιαγωγείο Μεθώνης Πιερίας

Οι μικροί μαθητές επισκέφτηκαν τον Υγροβιότοπο της Αγαθούπολης, για να παρατηρήσουν από κοντά τα πουλιά του βιότοπου. Όμως απογοητεύτηκαν καθώς μέσα στο χώρο βρήκαν φυσίγγια από κυνηγούς και



πλησιάζοντας τη θάλασσα νιώσανε βρωμά και δυσωδία. Αποφασίσανε λοιπόν και κατασκευάσανε πινακίδες με μηνύματα όπως «Απαγορεύεται το κυνήγι», «Προστατέψτε τα πουλιά», «Μην πετάτε σκουπίδια στη θάλασσα» και σε επόμενη εξόρμησή τους τις τοποθετήσαν στο χώρο σε ορατά από τους επισκέπτες σημεία.

6. Ευαισθητοποίηση του κοινού

2ο ΤΕΕ Σταυρούπολης

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Αυγερίδου Φωτεινή ΠΕ5 & Γάντζου Μαρία ΠΕ18, Γεροθανάσης Αθανάσιος Δ/ντης 2ου ΤΕΕ Σταυρούπολης, Δοντάς Κυριάκος Δ/ντης 2ου ΣΕΚ Σταυρούπολης.

Είναι ένα σχολείο με πολύ πλούσια περιβαλλοντική δράση. Το θέμα που τους απασχόλησε ήταν «Στους δρόμους του κρασιού και του λαδιού» με ιδιαίτερη όμως αναφορά στη «βιολογική καλλιέργεια». Το πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα που ανέπτυξαν με πλούσιες και ενδιαφέρουσες δραστηριότητες, τους οδήγησε να ετοιμάσουν και να διανείμουν φυλλάδια προς κάθε καταναλωτή για την ενημέρωσή τους σχετικά με τις βιολογικές καλλιέργειες.

Το ίδιο σχολείο ανέλαβε την «Υιοθέτηση της λίμνης Κορώνεια». Αφού μελέτησαν πολύ εμπειριστατωμένα τα προβλήματα της λίμνης, με μετρήσεις, ελέγχους και συλλογή πληροφοριών από ειδικούς, ετοιμάσαν έντυπο υλικό που αφορούσε τη διαχείριση του υγρού στοιχείου και το διένειμαν στους άλλους μαθητές, τους γονείς και τους κατοίκους της περιοχής Αγ. Βασιλείου. Παράλληλα επιμελήθηκαν μεταλλικές ταμπλές (γράφοντας μηνύματα σχετικά με τη διαχείριση του νερού) και τα τοποθέτησαν στο πάρκο του Αγ. Βασιλείου.

7. Εξοικονόμηση νερού

3ο Γυμνάσιο Ελευθερίου Κορδελιού

Υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί: Γιώργος Καρούμπης & Γιώργος Χατζηαράπογλου.

Δράσεις για τον περιορισμό της σπατάλης του νερού ανέλαβε η τάξη του Γ3 του 3ου Γυμνασίου Ελευθερίου Κορδελιού, στα πλαίσια του προγράμματος Π.Ε. με θέμα: «Το νερό από την πηγή στην κατανάλωση». Αφού συγκέντρωσαν στοιχεία από όλους τους μαθητές του σχολείου σχετικά τα θέματα κατανάλωσης νερού, προετοίμασαν και μοίρασαν έντυπο με τίτλο: «Δέκα απλοί τρόποι για να περιορίζεται η σπατάλη του νερού».



Κατέγραψαν τις απώλειες νερού από μια βρύση του σχολείου που στάζει και μια βρύση που τρέχει και τοποθέτησαν ανακοινώσεις στις βρύσες για τον περιορισμό της σπατάλης του νερού.

8. Κοινωνική δράση

6ο Γυμνάσιο Κατερίνης



Υπεύθυνος εκπαιδευτικός: Κιουπουρτζή Μαρία ΠΕ13. Η Π.Ο. του 6ου Γυμνασίου Κατερίνης ευαισθητοποίησε και έδρασε πέρασι στο χώρο του κοινωνικού περιβάλλοντος. Ασκολήθηκε μ' ένα θέμα στο οποίο είναι ούτως ή άλλως πιο ευαίσθητη η νεότερη γενιά, το θέμα της εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας.

Αφού διερεύνησαν το θέμα και συγκέντρωσαν υλικό, ήρθαν σε επαφή με παιδιά των φαναριών, πέρασαν κάποιες ώρες, έπαιχαν μαζί τους και τους μοίρασαν δώρα.

Κατά την παρουσίαση του προγράμματος οργάνωσαν ένα παζάρι με αντικείμενα της UNICEF από το οποίο συγκέντρωσαν ένα αρκετά μεγάλο χρηματικό ποσό

που απέστειλαν στην UNICEF για τα παιδιά του δρόμου, γι' αυτά που, όπως λένε, πάντα λαχταρούν ένα χάδι μας, μια ζεστή αγκαλιά, την αγάπη μας.

9. Πολλαπλές δράσεις

Εκπαιδευτικό Συγκρότημα ΠΛΑΤΩΝ

Οι μαθητές του Εκπαιδευτικού Συγκροτήματος ΠΛΑΤΩΝ (Δημοτικό Γυμνάσιο, Λύκειο) της Κατερίνης, ενός σχολείου με πλούσια περιβαλλοντική δράση, φαίνεται πως φροντίζουν το σχολικό κήπο τους σε μόνιμη βάση, ενώ καλλιεργούν και λαχανικά χωρίς λίπασμα.

Με χρήματα που συγκέντρωσαν από τα κάλαντα αγόρασαν «σωστά», όπως λένε, δοχεία απορριμάτων για κάθε είδος σκουπιδών και κάνουν ανακύκλωση. Συγκεντρώνουν χαρτί και το πουλούν στην εταιρία ανακύκλωσης Κ.Α.Π.Ε. Σε συνεργασία με το σουηδικό σχολείο Stordamenskolan, μέσα από το πρόγραμμα Commenius, τοποθέτησαν στην αυλή του σχολείου Combostsystem, όπου με τα υπολείμματα των τροφών που συγκεντρώνουν από το εστιατόριο του σχολείου βγάζουν οργανικό λίπασμα για το λαχανόκηπο.

Υιοθέτησαν και φροντίζουν τρία αδέσποτα σκυλιά που τώρα είναι οι φύλακες του σχολείου.

Κάθε χρόνο κατά την επέτειο της «Ημέρας Προσφοράς του Πολίτη στο Τοπικό Περιβάλλον» δραστηριοποιούνται για τον καθαρισμό κάποιας ακτής ή ενός τμήματος δάσους στα Πιέρια. Φέτος υιοθέτησαν για 3 χρόνια τμήμα ακτής στον Κορινό Πιέριας, μήκους 15 χιλιομέτρων, την οποία σε συνεργασία με το Δήμο Κορινού ανέλαβε το σχολείο να διατηρεί καθαρή σ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.



Λίγο πριν από την 2η παγκόσμια συνδιάσκεψη για τη γη που θα γίνει το 2002, δέκα χρόνια δηλαδή μετά την αντίστοιχη που έγινε το 1992 στο Ρίο Ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας, τη γνωστή ως το συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, είναι φυσικό να αισθανόμαστε την ανάγκη να στοχαστούμε και να αναλογιστούμε για το τι έχει γίνει, πόσο και πώς έχει προχωρήσει αυτή η αλλαγή προς την πολυπόθητη και πολυσυζητημένη κοινωνία της αειφορίας, κάθε φορά που θέλουμε να βγάλουμε συμπεράσματα και να διατυπώσουμε τις σκέψεις μας για το μέλλον του πλανήτη. Οι παρακάτω αρχές για έναν αειφόρο τρόπο ζωής (IUCN/UNEP/WWF, 1991):

- 1 Σεβασμός και φροντίδα για τη βιοκοινότητα
- 2 Βελτίωση της ανθρώπινης ζωής
- 3 Διατήρηση της ζωτικότητας και της βιοποικιλότητας της γης
- 4 Ελαχιστοποίηση της εξάντλησης των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων
- 5 Παραμονή στα όρια της φέρουσας ικανότητας της γης
- 6 Άλλαγη προσωπικών στάσεων και αξιών
- 7 Δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες να φροντίσουν το δικό τους περιβάλλον
- 8 Δημιουργία ενός εθνικού πλαισίου για την ενσωμάτωση της ανάπτυξης και της προστασίας
- 9 Δημιουργία μιας διεθνούς συμμαχίας

που διατυπώθηκαν δέκα χρόνια μετά τη δημοσίευση της "Στρατηγικής για την Προστασία του Κόσμου" (IUCN 1980), μαζί με τις 27 αρχές της Ατζέντας 21 έχουν συζητηθεί ευρέως και έχουν γίνει αρκετές, άλλοτε επιτυχημένες και άλλοτε όχι, προσπάθειες ανά τον κόσμο για να γίνουν πράξη σε τοπικό επίπεδο και να μεταφραστούν σε υλοποίησμες και συγκεκριμένες δράσεις εμπλέκοντας φορείς και άτομα, μικρούς και μεγάλους. Κοινός άξονας σε όλες αυτές τις προσπάθειες ήταν και είναι η ενεργός εμπλοκή των πολιτών με τέτοιο τρόπο ώστε να κατανοήσουν, να εκτιμήσουν και να κάνουν πράξη την αειφορία οι ίδιοι στην καθημερινή τους ζωή και να συμβάλλουν έτοι στην προστασία του πλανήτη.

Από την πρόθεση στην πράξη: Βαδίζοντας προς την επόμενη παγκόσμια συνδιάσκεψη για τη γη το 2002

Βέτα Τσαλίκη
βιολόγος, υπεύθυνη του ΚΠΕ
Ελευθερίου - Κορδελιού

Ωστόσο, ισχυρίζονται αρκετοί, μολονότι έχει αυξηθεί η γνώση για τα περιβαλλοντικά ζητήματα αλλά και η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων απέναντι σε αυτά, είμαστε ακόμη αρκετά μακριά από αυτό που ήλπιζε να πετύχει η περιβαλλοντική εκπαίδευση, να δημιουργηθεί δηλαδή μια κοινωνία περιβαλλοντικά ευαισθητών ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά στην προστασία του περιβάλλοντος. Αντίθετα, οι έρευνες δείχνουν ότι μόνο η γνώση του μεγέθους και της σοβαρότητας των περιβαλλοντικών προβλημάτων (Towler and Swan 1972) χωρίς ταυτόχρονα να αναπτύσσονται οι δεξιότητες για ανάληψη δράσης αλλά και η γνώση των στρατηγικών δράσης φέρνουν απογοήτευση, αδράνεια και αποδυναμώνουν αντί να ενδυναμώνουν τους νέους ανθρώπους. Το γεγονός αυτό, μαζί με την εστίαση μόνο στο πρόβλημα και όχι ταυτόχρονα στην ανάδειξη και στην εκτίμηση της αξίας (π.χ. αισθητικής, οικολογικής, πολιτιστικής, εκπαιδευτικής, αναψυχής κτλ.) αυτού που αξίζει να προστατευθεί, είναι από τους πιθανούς παράγοντες αυτής της αδυναμίας της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης να κινητοποιήσει ευρύτερα την κοινωνία. Πριν προχωρήσουμε στη συζήτηση αυτών των θεμάτων ας θυμηθούμε πώς ορίζεται ο/η περιβαλλοντικά υπεύθυνος/η πολίτης. Όπως προκύπτει από τους στόχους της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και σύμ-

φωνα με τους Hungerford και Volk (1990) περιβαλλοντικά υπεύθυνος/η πολίτης είναι αυτός/ή που α) έχει επίγνωση και ευαισθησία για το συνολικό περιβάλλον,

β) διαθέτει μια βασική κατανόηση του περιβάλλοντος και των σχετικών προβλημάτων και ζητημάτων,

γ) δείχνει αισθήματα ενδιαφέροντος για το περιβάλλον και κίνητρο για να συμμετέχει ενεργά στην περιβαλλοντική βελτίωση και προστασία,

δ) έχει δεξιότητες για τον προσδιορισμό και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και ζητημάτων και

ε) εμπλέκεται ενεργά σε όλα τα επίπεδα και δουλεύει προς την κατεύθυνση επίλυσής τους".

Τι είναι, λοιπόν, αυτό που κινητοποιεί τους ανθρώπους να ενδιαφέροθούν και να αναλάβουν δράση; Ποιοι είναι οι παράγοντες που τους επηρεάζουν; Τι είναι αυτό που κάνει έναν άνθρωπο περιβαλλοντικά ευαισθητό και υπεύθυνο; Υπάρχει κάτι που βοηθά στο να εκδηλωθεί το ενδιαφέρον ή να προκαλέσει το αντίθετο; Τι λέει η μέχρι τώρα εμπειρία;

Στο άρθρο αυτό θα προσπαθήσουμε να συζητήσουμε σύντομα τα ερωτήματα αυτά και να τα δούμε σε σχέση με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο σχολείο. Αρκετά στοιχεία και συμπεράσματα μπορούμε να αντλήσουμε από σχετικές έρευνες. Αυτό στο οποίο φαίνεται να συμφωνούν οι ερευνητές είναι η αμφισβήτηση της μονοδιάστατης εξέτασης της περιβαλλοντικής συνείδησης (Kribsas 1998) και η εγκατάλειψη του γραμμικού μοντέλου για την αλλαγή της συμπεριφοράς. Το γραμμικό αυτό μοντέλο το οποίο βασιζόταν σε αντίστοιχες έρευνες (Ramsey & Rickson 1976) μπορεί να περιγραφεί με λίγα λόγια ως εξής: αυξητηριακή γνώση για το περιβάλλον και τα ζητήματα που σχετίζονται με αυτό οδηγεί στην ανάπτυξη στάσεων υπέρ του περιβάλλοντος και τελικά οδηγεί στη δράση για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Αυτό το μοντέλο, λοιπόν, έχει αμφισβήτησε, διότι έχει αποδειχθεί επανειλημμένα ότι η γνώση, μολονότι είναι ένας από τους παράγοντες που εμπλέκονται, από μόνη της δεν οδηγεί

αυτόματα στην ανάπτυξη στάσεων και στην υιοθέτηση συμπεριφορών. Αντίθετα φαίνεται ότι οι παράγοντες που συντελούν στην εμφάνιση φιλικών συμπεριφορών προς το περιβάλλον είναι πολλοί και διάφοροι. Μεταξύ αυτών καταγάφονται η συναισθηματική εμπλοκή, η εκδήλωση πρόθεσης για δράση, η οικολογική γνώση, οι προσωπικές εμπειρίες, οι κοινωνικές νόρμες και μεταξύ αυτών τα πρόσωπα ή οι ομάδες που επηρεάζουν το άτομο (γονείς, φίλοι, συμμαθήτες, σχολείο κτλ.), η γνώση των στρατηγικών δράσης, εάν γνωρίζει δηλαδή το άτομο πώς πρέπει να ενεργήσει, η πεποίθηση για το εάν μπορεί να το κάνει, κοινωνικές και δημογραφικές μεταβλητές κ.ά. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι το ζητήμα που αφορά τον κύριο στόχο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που είναι ο/η περιβαλλοντικά υπεύθυνος/η πολίτης είναι πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο. Στόχος μας εδώ δεν είναι να παρουσιάσουμε τα διάφορα εναλλακτικά μοντέλα που προτείνονται στη διεθνή και στην ελληνική βιβλιογραφία, αλλά να δούμε τα ζητήματα αυτά μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα.

Ας δώσουμε ένα παράδειγμα, που αφορά μια σειρά από έρευνες που έγιναν σε διάφορες κάρτες συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας (Chawla 1998, Tappner 1990, Palmer 1998), στις οποίες έγινε προσπάθεια να καταγραφεί το είδος των μαθησιακών εμπειριών ή οι σημαντικές επιρροές στη ζωή των ανθρώπων που οδηγούν στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και στην υιοθέτηση συμπεριφορών φιλικών προς το περιβάλλον. Ζητήθηκε από ανθρώπους, οι οποίοι στη ζωή τους δείχνουν ενδιαφέρον για το περιβάλλον και συμμετέχουν σε σχετικές δράσεις, να μιλήσουν για το τι ήταν αυτό που κατά τη δική τους γνώμη τους επηρέασε κατά τη διάρκεια της ζωής τους και τους έκανε να ασχοληθούν με τα περιβαλλοντικά θέματα και να αναπτύξουν ανάλογη δράση. Το δείγμα ήταν κυρίως εκπαιδευτικοί που αναπτύσσουν δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ή άλλες, ή άνθρωποι που συμμετέχουν σε περιβαλλοντικές οργανώσεις, άνθρωποι, δηλαδή, που με τον έναν ή άλλον τρόπο έχουν δείχει όχι μόνο ενδιαφέρον αλλά και πρακτική ενασχόληση με τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν ποιοτικές μέθοδοι έρευνας και συγκεκριμένα η αυτοβιογραφική δήλωση, στην οποία εκφράστηκαν οι

συμμετέχοντες περιγράφοντας στιγμές και γεγονότα στη ζωή τους που οι ίδιοι πιστεύουν ότι έπαιξαν ρόλο στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής τους συνείδησης. Είναι προφανές το πρακτικό όφελος για την περιβαλλοντική εκπαίδευση που μπορεί να προκύψει από τέτοιες έρευνες δεδομένου ότι, εάν ο βασικός στόχος της είναι να βοηθήσει τα παιδιά να νοιαστούν για το περιβάλλον, τότε είναι χρήσιμο να γνωρίζουν όσοι δουλεύουν μαζί τους ποιες είναι εκείνες οι μαθησιακές εμπειρίες που θα συνδράμουν προς την κατεύθυνση αυτή. Τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών δείχνουν ότι μολονότι εντοπίζονται διαφοροποιήσεις μεταξύ των διαφόρων χωρών εμφανίζονται κοινές κατηγορίες επιρροών και εμπειριών που αποτέλεσαν πηγές και ερεθίσματα δέσμευσης και αφοσίωσης στην περιβαλλοντική προστασία. Μεταξύ αυτών αναφέρονται οι παρακάτω:

- οι εμπειρίες στη φύση και στο ύπαιθρο είτε στην παιδική ηλικία είτε ως ενήλικες. Η ζωή στο χωριό, κοντά σε δάσος, ποτάμι ή θάλασσα, οι δραστηριότητες αναψυχής στο ύπαιθρο όπως κατασκήνωση, φρειβασία, φωτογραφία, παρατήρηση πουλιών είναι μερικά παραδείγματα αντίστοιχων εμπειριών στις οποίες αναφέρονται κάποιοι ως παραγόντες που τους έχουν ευαισθητοποιήσει
- η εκπαίδευση σε κάθε βαθμίδα μέσα από σχετικά μαθήματα ή δραστηριότητες στην τάξη ή έξω στο πεδίο, ένας/μία εκπαιδευτικός που μετέδωσε τον ενθουσιασμό του στα παιδιά, οι σχετικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο είναι στοιχεία που έσπειραν σε κάποιους τους σπόρους για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση
- η εθελοντική συμμετοχή σε μη κυβερνητικές οργανώσεις όπως στους προσκόπους ως παιδιά ή σε άλλες οργανώσεις σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο είναι ένας ακόμη αντίστοιχος παράγων
- άτομα από το στενό οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον με περιβαλλοντικές και κοινωνικές ευαισθησίες, αγάπη για το περιβάλλον και σχετική δράση φαίνεται επίσης να επηρεάζουν θετικά
- αρνητικές εμπειρίες, είτε σε προσωπικό επίπεδο όπως η καταστροφή στοιχείων του τοπικού περιβάλλοντος με ιδιαίτερη αξία για το άτομο π.χ. η ρύπανση του γειτονικού ρέματος, το κόψιμο ενός δέντρου, είτε γενικότερα ζητήματα όπως η ρύπανση, η αστικοποίηση, το ατύχημα του

Τσερνόμπιλ, η καταστροφή των δασών από τις πυρκαγιές μπορεί να ξυπνήσουν αισθήματα ενδιαφέροντος

- η επιρροή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή από την ανάγνωση σχετικών βιβλίων συγκαταλέγεται σε αυτούς τους παραγόντες
- οι ανησυχίες για την μελλοντική γενιά, για το πώς θα ζήσουν σε ένα κόσμο που δεν υπόσχεται τη συνέχιση της ύπαρξης αυτονόητων αγαθών όπως καθαρός αέρας, καθαρό νερό και μια ποιότητα ζωής οδηγεί κάποιους, ιδιαίτερα τους νέους γονείς, να προβληματιστούν και να αναλάβουν δράση
- το επάγγελμα που ασκεί κανείς. Αρκετοί αναφέρουν πως το γεγονός ότι εργάζονται για παράδειγμα ως εκπαιδευτικοί, τους έκανε να νοιάσουν μεγαλύτερη την ευθύνη τους απέναντι στους νέους ανθρώπους και να αναλάβουν δράση
- η αισθήση της κοινωνικής δικαιοσύνης, η πεποίθηση, δηλαδή, ότι όλοι έχουν δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον με τα στοιχειώδη αγαθά, συνεισφέρει θετικά στην ευαισθητοποίηση.

Αξίζει, επίσης, να αναφέρουμε ότι στις συγκεκριμένες έρευνες αρκετοί περιγράφουν την παιδική τους ηλικία ως τη βασική περίοδο της ζωής τους που επηρέασε την περιβαλλοντική τους συμπεριφορά. Κυρίαρχο στοιχείο στις εμπειρίες που αφορούν την παιδική ηλικία είναι η προσωπική επαφή και η εμπλοκή σε δραστηριότητες στη φύση και στο ύπαιθρο αλλά και η επίδραση από άτομα του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Ένα άλλο παράδειγμα στο οποίο θέλουμε να αναφερθούμε σχετίζεται με τη διαπίστωση ότι το στοιχείο της δράσης συχνά απουσιάζει από τα προγράμματα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και δε συμβάλλει στην επίτευξη του βασικού στόχου της και έχει να κάνει με το ότι δε γίνεται φανερή η σύνδεση με το στοιχείο της δράσης, σε απομικό ή συλλογικό επίπεδο για τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Κατά τη διάρκεια, δηλαδή, ενός προγράμματος δε γίνεται καθαρό ποια είναι η δράση που τα παιδιά πρέπει να αναλάβουν έτσι ώστε να συμβάλουν και τα ίδια. Είναι γνωστή η κριτική, αρκετές φορές βάσιμη, που διατυπώθηκε κατά καιρούς για

τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των σχολείων σχετικά με τον εγκυκλοπαιδισμό που κάποιες φορές τα χαρακτηρίζει. Το ότι δηλαδή η ομάδα εστιάζει και ξοδεύει τη δυναμική της στο να συλλέγει πολλές πληροφορίες από διάφορες πηγές για ένα θέμα και απλά να τις παραθέτει και να τις παρουσιάζει χωρίς στην ουσία να τις περάσει από μια διαδικασία ανάλυσης, κριτικής θεώρησης, αποδοχής ή απόρριψης και ελέγχου της πληροφορίας και ακόμη περισσότερο παραγωγής νέας, εξαγωγής και διατύπωσης συμπερασμάτων και ανάληψης δράσης. Θα λέγαμε ότι ασφαλιστική δικλείδια για την αποφυγή μιας τέτοιας προσέγγισης είναι η επιλογή της κατάλληλης μεθοδολογικής προσέγγισης που είναι συμβατή με τους φιλόδοξους στόχους της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, στόχους που έχουν σχέση με στάσεις, με αξίες και με συμπεριφορές. Είναι γεγονός, ότι όσο περισσότερο χρησιμοποιούνται σε ένα πρόγραμμα μέθοδοι ενεργούς εμπλοκής των παιδών σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης του προγράμματος, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες υπάρχουν να αποφευχθεί το παραπάνω. Παρατηρείται, ωστόσο, ότι ακόμη και σε προγράμματα που χρησιμοποιούνται μέθοδοι που εμπλέκουν τους μαθητές σε διάφορες δραστηριότητες συχνά το στοιχείο της δράσης απουσιάζει. Η επίσης παρατηρείται ότι η εμπλοκή στις διάφορες δραστηριότητες να ταυτίζεται με αυτό που αποκαλούμε δράση. Για τον λόγο αυτό θα ήταν χρήσιμο να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε και να διακρίνουμε τι εννοούμε με τους όρους "δραστηριότητα" και "δράση" και να αναφερθούμε σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Πράγματι, ένας κύριος στόχος των περισσότερων εκπαιδευτικών που σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μαζί με τους μαθητές και τις μαθήτριές τους είναι να δίνουν ευκαιρίες για εμπλοκή σε διάφορες δραστηριότητες στις οποίες τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά, βρίσκονται στο επίκεντρο της εκπαίδευτικής διαδικασίας, ασκούν δηλαδή μεγαλύτερο έλεγχο στη μάθησή τους με αποτέλεσμα να αποκτούν κίνητρο για μάθηση και να μαθαίνουν πιο αποτελεσματικά. Ας πάρουμε, όμως, ένα υποθετικό παράδειγμα ενός προγράμματος, για να κατανοήσουμε τη διάκριση των δύο αυτών όρων. Ας υποθέσουμε ότι το θέμα ενός προγράμματος Π.Ε. είναι "το ρέμα της γειτονιάς μου". Ο τίτλος αυτός καθαυτός είναι

γενικός και δύνει δυνατότητες για ανάπτυξη διαφόρων δράσεων. Εάν είχαμε ως τίτλους "γνωρίζω το ρέμα της γειτονιάς μου", ή "η προστασία του ρέματος της γειτονιάς μου", τότε οι στόχοι του προγράμματος γίνονται πιο φανεροί εξαρχής και παραπέμπουν σε ανάλογες δραστηριότητες για κάθε πρόγραμμα. Εάν, λοιπόν, επιλέξουμε το πρόγραμμα με τον γενικό τίτλο "το ρέμα της γειτονιάς μου" μπορούμε να υποθέσουμε ότι τα παιδιά θα μπορούσαν να συμμετέχουν σε δραστηριότητες όπως: α) επισκέψεις στο ρέμα με στόχο την παρατήρηση, την καταγραφή της χλωρίδας, της πανίδας, των χρήσεων και της κατάστασης στην οποία βρίσκεται το ρέμα, β) χαρτογραφήσεις της περιοχής από τα ίδια αλλά και μελέτη υπαρχόντων χαρτών, γ) αναζήτηση των ιστορικών στοιχείων από διάφορες πηγές, δ) συνεντεύξεις με τους κατοίκους και με ειδικούς για διάφορα θέματα, ε) δειγματοληψίες για αναλύσεις της ποιότητας του νερού με χημικούς και βιολογικούς δείκτες, στ) εντοπισμό των προβλημάτων όπως μπαλώματα, πέταγμα σκουπιδιών, ρύπανση, μόλυνση, δυσσομία, εξαφάνιση ζώων και πουλιών, ζ) διάφορες δραστηριότητες στην τάξη επεξεργασίας και βιθύτερης κατανόησης του ζητήματος, και άλλες. Όλες αυτές τις δραστηριότητες αυτού του τύπου που περιγράψαμε ενδεικτικά μπορούμε πράγματι να τις αναφέρουμε ως "δραστηριότητες" και όχι ως "δράση". Εάν όμως τα παιδιά κατά τη διάρκεια του ίδιου προγράμματος συμμετείχαν και σε δραστηριότητες όπως για παράδειγμα:

- α) συλλογή σκουπιδιών και καθαρισμό της περιοχής,
- β) πρόσκληση των κατοίκων με αφίσες και φυλλάδια, για να συμμετέχουν και αυτοί στον καθαρισμό του ρέματος,
- γ) αποστολή επιστολής στο δήμαρχο στην οποία εξηγούν τις διαπιστώσεις τους και διατυπώνουν συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση της κατάστασης,
- ε) καταγγελία στις αρχές ή στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο για πιθανές παραβάσεις όπως για παράδειγμα παράνομη ρίψη σκουπιδών, παράνομο μπάζωμα, χρήση του ρέματος ως αγωγού αποχέτευσης, τότε μπορούμε να πούμε ότι τα παιδιά έχουν προχωρήσει και στην ανάληψη δράσης. Οι τελευταίες δραστηριότητες, δηλαδή, αποτελούν αυτό που θα αποκαλούσαμε "δράση".

Από το παραπάνω απλό παράδειγμα συμπεραίνουμε ότι μια φανερή διάκριση ανάμεσα στις έννοιες "δραστηριότητα" και "δράση" στην Π.Ε. είναι ότι "δράση" είναι η "ουνειδητή απόφαση για ανάληψη μιας σειράς ενεργειών που στοχεύουν στην επίλυση του προβλήματος που έχει διαπιστωθεί" (Jensen et al. 1997). Ωστόσο, κάποιες φορές, η διάκριση αυτή δεν είναι τόσο φανερή και μπορεί να διαπιστώσουμε ότι η ίδια δραστηριότητα άλλες φορές αποτελεί μια απλή δραστηριότητα ενεργού μάθησης και άλλες φορές είναι δράση. Ας δώσουμε δύο παραδείγματα για να γίνει αυτό πιο κατανοητό. Εάν κατά τη διάρκεια του παραπάνω προγράμματος τα παιδιά κάνουν δειγματοληψίες νερού για να γνωρίσουν ποια είναι η κατάσταση του ρέματος, τότε αυτό είναι μια δραστηριότητα. Εάν όμως κάνουν δειγματοληψίες νερού για να γνωρίσουν την κατάσταση με στόχο να έχουν τα απαραίτητα στοιχεία για να προβούν σε ενέργειες για να μειωθεί η ρύπανση, τότε η ίδια δραστηριότητα της δειγματοληψίας είναι δράση. Επίσης, εάν καταγράφουν τη χλωρίδα και την πανίδα για τη γνωρίσουν ή για να τη συγκρίνουν με το τι υπήρχε στο παρελθόν, τότε αυτό είναι δραστηριότητα. Εάν όμως την καταγράφουν προκειμένου να υποστηρίξουν προτάσεις προς το δήμο για αισθητική παρέμβαση και προστασία της χλωρίδας και της πανίδας του ρέματος, τότε αυτό είναι δράση. Επομένως, ως "δράσεις" μπορούν να θεωρηθούν και "δραστηριότητες" οι οποίες δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα αυτές καθαυτές, αλλά σχεδιάζονται γιατί αποτελούν αποραίτητα βήματα, για να πραγματοποιηθεί μια δράση. Εμπειρέχουν δηλαδή ένα πρόβλημα που χρειάζεται επίλυση και η ομάδα που το μελετά έχει εμπλακεί σε διαδικασίες απόφασης για το τι νομίζει ότι πρέπει να γίνει και συνειδητά προχωρεί στο να το κάνει.

Στο άρθρο αυτό δε θα προχωρήσουμε στην αναφορά στις διάφορες κατηγορίες δράσεων και θα κλείσουμε λέγοντας ότι από τα παραπάνω μπορούμε να διατυπώσουμε ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με κάποια από τα στοιχεία που κατά τη γνώμη μας είναι καλό να έχει υπόψη του/της κάθε εκπαιδευτικός που θέλει να σχεδιάσει και να υλοποιήσει προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης:

- α) Όσοι συμμετέχουν στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι καλό να πάρουν υπόψη το είδος των

επιρροών που οδηγεί στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

Για παράδειγμα φαίνεται ότι οι εμπειρίες στο ύπαιθρο και στη φύση είναι σημαντικές για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, κάτι που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στον σχεδιασμό δραστηριοτήτων. Αυτό συμφωνεί με προτροπές εμπλοκής σε δραστηριότητες όχι μόνο μέσα στο σχολείο αλλά και "έξω" από την τάξη είτε στο αστικό είτε στο φυσικό περιβάλλον (Γεωργόπουλος και Τσαλίκη 1993). Κάποιοι άλλοι επισημαίνουν ότι η περιβαλλοντική εκπαίδευση είναι πιο αποτελεσματική όταν γίνεται μέσα στην τάξη από ότι όταν γίνεται μόνο έξω (Zelezny). Αναφέρονται όμως κυρίως σε δραστηριότητες τύπου ξενάγησης και πληροφόρησης στις οποίες δεν υπήρχε ενεργός εμπλοκή των συμμετεχόντων και στην οποία μεταφερόταν η παραδοσιακή διδασκαλία έξω από την τάξη. Αυτό, λοιπόν, που προτείνουμε για τα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι ένας συνδυασμός δραστηριοτήτων και μέσα αλλά και έξω από την τάξη, με την προϋπόθεση οι δραστηριότητες να επιτρέπουν την βιωματική και ενεργό συμμετοχή των παιδιών έτσι ώστε η μάθηση να γίνεται προσωπική υπόθεση του παιδιού.

- β) Εάν δεκτούμε ότι η προβληματική που θέλει να διακρίνει την περιβαλλοντική εκπαίδευση από την εκπαίδευση για την αειφορία ειστάζει στο ότι το κεντρικό στοιχείο στη δεύτερη είναι το στοιχείο της ανάληψης δράσης, τότε κατά την πορεία της υλοποίησης ενός προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να διασφαλίζει τη σύνδεση με το ί μπορεί να γίνει και με ποιο τρόπο συνδέεται με την καθημερινή ζωή του παιδιού. Αυτού του είδους η προσέγγιση ενδυναμώνει τα παιδιά, τα βοηθά να κατανοήσουν ότι κάποια πράγματα είναι εφικτά και μπορεί να συμβάλλει ο καθένας μας, τα ασκεί στην υλοποίηση αποφάσεων και πιθανά τα ασκεί στο να διεκδικήσουν λύσεις και ως πολίτες από την πολιτεία. Εάν συμβούν τα παραπάνω, τότε έχουμε μεγαλύτερες πιθανότητες να γίνει πράξη η κοινωνία των ευαισθητών και ενεργών πολιτών.



Δράση Τώρα. Δημοτικό σχολείο Χράνη Πιερίας.

Βιβλιογραφία

Chawla, L. (1998), Significant life experiences revisited: A review of research on sources of environmental sensitivity. The Journal of Environmental Education, 29(3), σσ.. 11-21.

Γεωργόπουλος Α. και Τσαλίκη Ε. "Περιβαλλοντική εκπαίδευση - Αρχές, φιλοσοφία, μεθοδολογία, παιχνίδια και ασκήσεις", Gutenberg, 1993.

Hungerford, H. R and Volk, T. L (1990) "Changing learner behaviour through Environmental Education", The Journal of Environmental Education, 21(3), σσ.. 8-21.

Jensen, B.B. and Schnack K. (1997) "The action competence approach in Environmental Education" Environmental Education Research, v3, n2, pp 163-178.

Κρίβας Σ. (1998) "Περιβαλλοντική αγωγή και περιβαλλοντική συμπεριφορά: μία συνθετική προσέγγιση μέσω βιβλιογραφικής διερεύνησης" Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τ. 27.

Palmer., J., Suggate J., και Τσαλίκη E. (1998) "Σημαντικές επιρροές στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης". Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τ.28.

Ramsey C E and Rickson R E (1976) "Environmental Knowledge and Attitudes" The Journal of Environmental Education, 8(1), σσ.. 10-18.

Tanner, T. (1980) Significant life experiences. The Journal of Environmental Education, 11(4), σσ. 20-24

Towler, J and Swan, J (1972) "What do really people know about pollution?" The Journal of Environmental Education, 4(1), σσ.. 54-57.

IUCN/UNEP/WWF (1991), Caring for the earth: a Strategy for Sustainable Living, Gland, Switzerland: IUCN.

IUCN (1980) World Conservation Strategy, Gland, Switzerland: IUCN.

Zelezny, L.C. (1999). Educational interventions that improve environmental behaviours: A metaanalysis. The Journal of Environmental Education, 31(1), σσ. 5-14.

αρθρογραφία

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. επικειρήθηκε η καταγραφή των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί στη χώρα μας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1988-97. Η προσπάθεια αυτή φιλοδοξεί να έχει συνέχεια και να καταγράφονται και οι έρευνες που θα ακολουθήσουν στη συνέχεια, οπότε η Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. να διαθέτει μια τρέπεζα ερευνητικών δεδομένων.

Η συλλογή των στοιχείων έγινε ή μέσω προσωπικής επικοινωνίας με τους ερευνητές ή μέσω αληλογραφίας.

Τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε αφορούν σε 47 έρευνες, από τις οποίες οι 38 είναι σε επίπεδο διδακτορικής διατριβής (οκτώ έχουν ολοκληρωθεί), 5 σε επίπεδο μεταπτυχιακού (masters) και 4 έρευνητικά προγράμματα πανεπιστημίων.

Η έρευνα για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην Ελλάδα

Αγγελική Τρικαλίτη, Δρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Σχολ. Σύμβουλος ΠΕ4
Ψαλλιδάς Βασίλης, Γεωλόγος, καθηγητής ΜΕ.

Επίπεδο έρευνας				
ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ		ΜΑΣΤΕΡ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	
Ολοκληρώθηκαν	Δεν ολοκληρώθηκαν	Ολοκληρώθηκαν	Ολοκληρώθηκαν	
8	30	5	4	

Θα δώσουμε στη συνέχεια λίγα χαρακτηριστικά των ερευνητών και των ερευνών.
Οι ερευνητές έχουν τις παρακάτω επαγγελματικές ιδιότητες.

Επαγγελματική ιδιότητα των ερευνητών				
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ	ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ	ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ	ΑΛΛΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	ΑΓΝΩΣΤΗ
3	27	5	9	3

Ειδικότητες ερευνητών					
ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	ΘΕΟΛΟΓΟΙ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ, ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΙ	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ	ΔΑΣΚΑΛΟΙ	ΑΓΝΩΣΤΗ	
30	7	2	5	3	

Φύλο ερευνητών		
ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	
22	25	

Λίγα στοιχεία για τις έρευνες:

Είδος έρευνας			
ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΕΣ/ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ	ΑΓΝΩΣΤΗ
19	18	6	4

Πληθυσμοί της έρευνας				
ΝΕΟΙ / ΜΑΘΗΤΕΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ
22/20	14	3	6	2

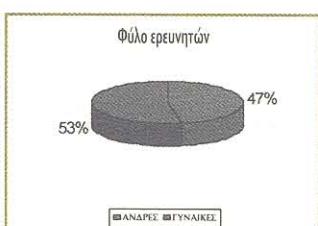
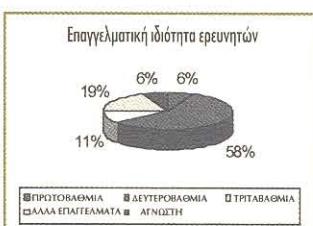
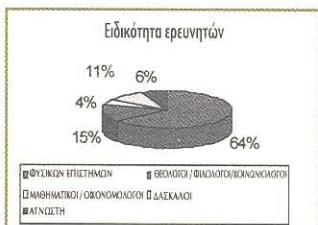
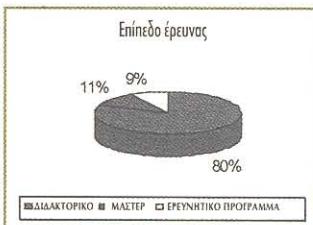
Θεματολογία των ερευνών

- Ειδική διδακτική / Φυσικοί πόροι
- Γενική διδακτική
- Διερεύνηση στάσεων, αξιών, συμπεριφορών
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών
- Ιστορικο-φιλοσοφικά
- Οικολογικές οργανώσεις
- Π.Ε. και Η/Υ Πολυμέσα

Πανεπιστήμια και τμήματα

Πανεπιστημίων που ασχολούνται:

- Πανεπιστήμιο Αθηνών
 - > Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής Ψυχολογίας (Μεταπτυχιακό)
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Δασκάλων
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
- ΕΜΠ
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
 - > Τμήμα Βιολογίας (Μεταπτυχιακό)
 - > Τμήμα Φιλοσοφίας - Παιδαγωγικής Ψυχολογίας
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών
 - > Πολυτεχνείο
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
- Πανεπιστήμιο Πατρών
- Πανεπιστήμιο Κρήτης (Μεταπτυχιακό)
 - > Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
 - > Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών
 - > Τμήμα Κοινωνιολογίας
- Δημοκράτειο Πανεπιστήμιο Θράκης



> Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

• Πανεπιστήμιο Αιγαίου

> Τμήμα Διαχείρισης Περιβάλλοντος

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Από την επεξεργασία των στοιχείων που έχαμε στη διάθεσή μας μπορούμε να εξαγάγουμε μερικά συμπεράσματα

1. Στη χώρα μας, καταλυτικό ρόλο για την έρευνα τη σχετική με την περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελούν οι πρώτες υποτροφίες που έδωσε το ΙΚΥ το 1988, εσωτερικού και εξωτερικού. Ενώ λίγα χρόνια πριν, το 1985, είχε αρχίσει να διδάσκεται στα Παιδαγωγικά Τμήματα Δασκάλων και Νηπιαγωγών τη Π.Ε, το 1988 αρχίζει η εκπόνηση των πρώτων διατριβών που αφορούν στην Π.Ε. Περίπου 10 χρόνια μετά, η Π.Ε εμφανίζεται ως ένας ζωτικός ερευνητικός τομέας.

2. Η πλειοψηφία των ερευνητών είναι εκπαιδευτικοί δράστες, διορισμένοι στη Δημόσια Εκπαίδευση. Αυτό θα μπορούσαμε να το αποδώσουμε στους παρακάτω παράγοντες:

- > στις υποτροφίες που δόθηκαν και στο ιδιαίτερα ευνοϊκό καθεστώς των εκπαιδευτικών αδειών τριετούς διάρκειας και με πλήρεις αποδοχές
- > στο ότι οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας ασχολούνται για πολλά χρόνια με προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
- > στο ότι οι ειδικότητες των περισσότερων εκπαιδευτικών (χημικοί, βιολόγοι, φυσικοί, γεωλόγοι κ.ά.) επιτρέπουν την ευκολότερη κατανόηση και προσέγγιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων
- > στο ότι οι εκπαιδευτικοί, όπως έχουν δεῖξει έρευ-

νες στο εξωτερικό, πολύ συχνά θεωρούν τους εαυτούς τους δια βίου μαθητές και αισθάνονται την ανάγκη να εμπλουτίζουν (π.χ.) τον εαυτό τους με γνώσεις

> Οι εκπαιδευτικοί είναι εξοικειωμένοι με την έρευνα, έστω και πολλές φορές χωρίς να το γνωρίζουν, ιδιαίτερα μάλιστα αυτοί που ασχολούνται με την Π.Ε.

3. Υπάρχει ένα μικρό προβάδισμα στη συμμετοχή των γυναικών, πιθανόν λόγω των ευνοϊκών συνθηκών των υποτροφιών και των εκπαιδευτικών αδειών και από το γενονός ότι οι περισσότερες έρευνες γίνονται σε παιδαγωγικά τμήματα δασκάλων νηπιαγωγών και στις φιλοσοφικές σχολές.

4. Υπάρχει λίγο μεγαλύτερος αριθμός πειραματικών έρευνών σε σχέση με τις διερευνητικές - πειραγματικές έρευνες, πάρα του ότι σε άλλες χώρες παρουσιάζεται αρχικά η αντίστροφη τάση. Αυτό θα αποδίδαμε στο ότι οι έρευνες δεν ξεκίνησαν από ερευνητικό ενδιαφέρον των πανεπιστημιακών, αλλά μετά από τη μεγάλη ζήτηση που είχαν οι έρευνες στον τομέα αυτό από τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας.

5. Υπάρχει μεγάλος αριθμός έρευνών με πληθυσμούς έρευνας τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, για τους λόγους που αναφέρθηκαν και στην προηγούμενη ερμηνεία.

6. Μέχρι τώρα δεν έχει διαπιστωθεί η ύπορη κάποιου κοινού έρευνητικού πλαισίου. Αυτό ίσως αποτελέσει το χαρακτηριστικό για το επόμενο στάδιο, της ενηλίκιωσης της έρευνας στην Π.Ε και ίσως τότε να γίνει δυνατή η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

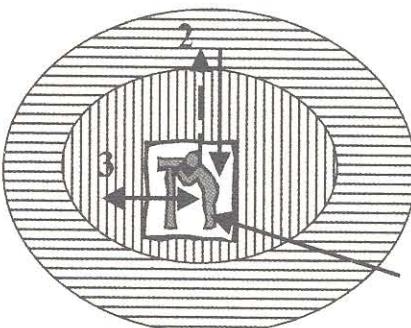
δημοσίευση

Στη σήλη αυτή των επόμενων τευχών του περιοδικού θα δημοσιεύονται περιλήψεις διδακτορικών ή μεταπτυχιακών εργασιών από την Π.Ε. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να μας στείλουν περίληψη της εργασίας τους (περίπου 700 λέξεις) ταχυδρομικά στη διεύθυνση του περιοδικού ή ηλεκτρονικά στη διεύθυνση nanton@eled.auth.gr

ΑΝΘΡΩΠΟΣ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Γιώργος Μέσκος, Φυσικός

3 Το εγγύς ή επηρεαζόμενο περιβάλλον: Επιδρά πάνω μας, επιδρούμε εμείς σ' αυτό και αυτό με τη σειρά του αντιδράει στις επιδράσεις μας με τρόπο αντιληπτό σε μας ή τουλάχιστον τα ίχνη των επιδράσεων επηρεάζουν ή θα επηρεάσουν μελλοντικά την ανθρώπινη δραστηριότητα.



Ο ακριβής καθορισμός ορίων για κάθε περιβάλλον δεν έχει νόημα, καθώς και δύσκολος είναι και η πιθανότητα μετακίνησής τους προτόντος του χρόνου σίγουρη.

Τι είναι περιβάλλον;

Είναι εύκολο να συμφωνήσουμε;

Το διαμέρισμά μας; Η αυλή μας; Η πόλη μας, η κώρα μας, η γη μας; Μήπως και η Σελήνη; ή μήπως και το σύμπαν; Ετυμολογικά όλα αυτά στέκονται.

Το περιβάλλον μπορούμε να το χωρίσουμε σε 3 κατηγορίες:

- 1 **Το ευρύ περιβάλλον:** Όλο το σύμπαν. Αυτό μας επηρεάζει, αλλά δεν το επηρεάζουμε.
- 2 **Το μέσο περιβάλλον:** Μας επηρεάζει, αλλά και το επηρεάζουμε. Παρόλα αυτά δεν αντιδράει στις επιδράσεις μας τουλάχιστο με τρόπο που να τον νιώθουμε. (Σελήνη, Αφροδίτη, Ήρης, Δίας, μέρη που αφήσαμε κάτι σκουπιδάκια)

Έχει αποκτήσει μπορεί να επηρεάσει, ακόμη κειρότερα να καταστρέψει όλο αυτό που ονομάσαμε περιβάλλον. Αυτό το περιβάλλον, ιδιαίτερα με την ευρεία έννοια, ακολουθεί την πορεία του και η μόνη ευκαιρία που δίνει στον άνθρωπο είναι να του δίνει τη χαρά να το μελετάει και να ερεθίζει τη φαντασία του, τις υπαρξιακές και μεταφυσικές του αναζητήσεις.

Αυτό που μπορεί να επηρεάζει ο άνθρωπος και που ονομάσαμε εγγύς ή επηρεαζόμενο περιβάλλον θα μπορούσαμε να συμφωνήσουμε ότι αποτελεί ένα μικρό μέρος του πλανήτη, κάποια άζωτα και όλα τα ένζωα δημιουργήματα μέσα στα οποία βέβαια και οι άνθρωποι. Αυτό δηλαδή που στα σχολικά βιβλία αναφέρεται σαν βιόσφαιρα, αν περιλάβουμε και το χώρο μέχρι το ύψος που ο άνθρωπος το ποθετεί τους δορυφόρους του. Και αυτό γιατί ήδη ή παρουσία των δορυφόρων δημιουργεί απόκλιση από την προηγούμενη κατάσταση που υποχρεώνει ήδη τον άνθρωπο να την πάιρει υπ' όψη στους παραπέρα σχεδιασμούς του, αλλά και στην καθημερινή πρακτική του.

Το περιβάλλον μάλιστα, εκτός ανθρώπων, μάλλον δε συναισθάνεται και σίγουρα δεν αξιολογεί αυτές τις επιδράσεις, γιατί δεν έχει τέτοια δυνατότητα. Ούτε γίνεται δυστυχισμένο. Χωρίς αυτό να σημάνει, ότι δε δέχεται τα ερεθίσματα, δεν αντιδρά, και δεν αξίζει το σεβασμό μας. Εδώ όμως χρειάζεται προσοχή.

Αρκετοί, παρουσιάζουμε μια επιλεκτική συμπόνια για κάποια είδη, αφού απολαμβάνουμε τις συνθήκες που τα οδηγούν στην εξαφάνιση. Συνήθως αναλωνόμαστε σε συνήματα του τύπου "σώστε τη μικρή νανόπαπια" που ποτέ δεν είδαμε, αλλά αν μας δοθεί η ευκαιρία (αυτοχριζόμενοι ευαίσθητοι, "οικολόγοι", προστάτες και μελετητές της φύσης) φτάνουμε και μέχρι τη φωλιά της. Αν μάλιστα είναι σε απαγορευμένη για τους κοινούς θνητούς περιοχή, το απολαμβάνουμε ιδιαίτερα και ενίστε κοπτόμαστε γι' αυτό. Όλοι μας επίσης, χρησιμοποιούμε εντομοκτόνα κτλ. για να εξοντώσουμε ομαδικά οργανισμούς. Αυτό ο καθένας το κάνει για διαφορετικούς λόγους, αλλά πάντα για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του, όπως έμαθε να τις εννοεί. Ο αγρότης για να μην καταστραφεί η παραγωγή του, σχεδόν όλοι για να απαλλαγούμε από σκουλήκια, μύγες, ποντίκια κτλ., ξεχνώντας ότι εμείς με τη συμπεριφορά μας συμμετέχουμε στη

δημιουργία περιβάλλοντος που ευνοεί την υπερανάπτυξη αυτών των οργανισμών ή τη μετάλλαξή τους, οπότε αυτοί έχαφαν ζονταί και εμφανίζονται νέοι. Μας απασχόλησε το γεγονός του τρόπου ζωής των βοειδών στην Αγγλία, όταν δημιουργήθηκε πρόβλημα στη διατροφή μας. Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ανεξαρτήτως τρόπου, τα εκτρέφουμε για να τα φάξουμε. Δε μας απασχολεί ότι ενδεχόμενα θα ήταν φυσιολογικότερο γι' αυτά να πεθάνουν από βαθύ γήρας.

Εντελεί για την επιλεκτική μας ευαισθησία απευθύνεται σε έδη που είτε ικανοποιούν την ανθρώπινη αισθητική είτε νιώθουμε υποσυνείδητα λόγω ουγγένειας ότι αποτελούν και ένα είδος βιοδείκτη για την ανθρώπινη υπαρχή. Γενικότερα η ευαισθησία μας κατά κανόνα διεγείρεται όταν συνειδητά ή όχι, άμεσα ή έμμεσα θίγεται το συμφέρον μας.

Όλα αυτά έχουν να κάνουν μόνο με τον άνθρωπο των ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών. Ο άνθρωπος του τρίτου κόσμου με το φυσικό πλούτο της χώρας του και τη φτώχεια του ταΐζει τον καταναλωτισμό μας, και θα ζήλευε (αν ήξερε) την ευαισθησία μας για κάποιους άλλους οργανισμούς.

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε ότι για εκατομμύρια χρόνια η ζωή δεν υπήρχε στη γη, αλλά και έπειτα πολλά είδη υπήρχαν και έχαφαν ζηθηκαν στο πέρασμα των χιλιετρίδων και αυτό δεν εμπόδισε την εξέλιξη της ζωής και των οντων γενικότερα, όντας κάθε φορά αυτό που πολλοί εννοούν όταν λένε "φυσικό περιβάλλον".

Πιατί τα λέμε όλα αυτά;

Για να γίνει φανερό ότι η λέξη περιβάλλον είναι ανθρώπινη και έχει νόημα μόνο σε σχέση με τον άνθρωπο. Τον άνθρωπο, είτε το έχει συνειδητοποιήσει είτε όχι, τον ενδιαφέρει το περιβάλλον για να το απολαμβάνει. Τον ενδιαφέρει να τον περιβάλλουν συνθήκες που θα κάνουν τη διαβίωσή του ασφαλή, εύκολη και ευχάριστη. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι εκφράσεις της ζωής του ανθρώπου αποτελούν παραδείγματα που δείχνουν ότι **επίκεντρο της περιβαλλοντικής συνείδησης του δυτικού ανθρώπου είναι ο εαυτός του**. Αυτό δεν είναι απαραίτητα καλό ή κακό. Απλά είναι γεγονός.

Γεγονός είναι ότι νωρίς ο άνθρωπος διαμόρφωσε μέσα στο φυσικό και ένα περιβάλλον που το ονομάζουμε κοινωνικό.

Ο άνθρωπος λοιπόν με τις αποφάσεις του και με τις δράσεις του ουμμετέχει στις διαδικασίες διαμόρφωσης και εξέλιξης του **εγγύς περιβάλλοντος**.

Οι δράσεις του ανθρώπου λοιπόν έχουν δύο αποδεκτές. Το περιβάλλον αλλά ταυτόχρονα και τους άλλους ανθρώπους. Είναι επίσης σίγουρο ότι **οι δράσεις του**

δεν είναι πάντα δράσεις λογικής και αγάπης. Όταν ο άνθρωπος ενεργεί με αγάπη, τότε η κοινωνία αλλά και η φύση του το ανταποδίδουν άμεσα ή έμμεσα, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα.

Η αγάπη για τον άνθρωπο είναι αυτονότο ότι περιλαμβάνει και το περιβάλλον, το σπίτι του. Η αγάπη για το περιβάλλον χωρίς να έχει στόχο τον άνθρωπο είναι ανόητη.

Στις περιπτώσεις δράσεων που δημιουργούν πρόβλημα στην αρμονική συνύπαρξη, οι ανθρώπινες κοινωνίες γρήγορα αντέρρεασαν φτιάχνοντας νόμους. Συνήθως βέβαια οι νόμοι ακριβοτάταν ανάμεσα στην αρμονική συνύπαρξη και το συμφέρον των ισχυρών.

Σε αρνητικές δράσεις με αποδέκτη το περιβάλλον αυτό αντιδράει, με χρονική ωστέρηση κάποιες φορές, αλλάζοντας και δημιουργώντας συνθήκες που υποβαθμίζουν τη διαβίωση του ανθρώπου. Το δύσκολο στην περίπτωση είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις όταν το περιβάλλον αρχίσει να αντιδρά, οι μεταβολές είναι δύσκολα αντιστρέψιμες ή και καθόλου. Κάτι που σημαίνει ότι αν το περιβάλλον οδηγηθεί σε νέο σημείο ισορροπίας, δεν υπάρχει πάντα δυνατότητα επαναφοράς και αποκατάστασης. Το τίμημα μάλιστα το πληρώνουν όλοι και πολλές φορές όχι αυτοί που φταίνε. Γι' αυτό στα θέματα περιβάλλοντος στόχος είναι η πρόληψη. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζονται: **Ευαισθησία και αγάπη για τον άνθρωπο** (το σημαντικότερο), **γνώση και έλεγχος**. Όπου περισσεύουν τα πρώτα με συμπλήρωμα τη γνώση, περιπτένει ο έλεγχος. Άλλα αυτό είναι μάλλον ανέφικτο.

Η γνώση είναι απαραίτητη για δυο κυρίως λόγους. Σε απομικρό επίπεδο να μη δρούμε βλαπτικά λόγω άγνοιας και σε κοινωνικό επίπεδο να βλέπουμε πίσω από το "μάρκετινγκ" και να διακρίνουμε καταστροφικές δράσεις με οικολογικό περιβλήμα.

Ο έλεγχος, δηλαδή η νομοθετική προστασία του περιβάλλοντος, ήδη έχει διαμορφωθεί σε αρκετές "αναπτυγμένες" χώρες. Αυτός μέχρι σήμερα προστατεύει κάπως το περιβάλλον των ίδιων των χωρών από δράσεις μεμονωμένων ανθρώπων χωρίς να εμποδίζει αρκετά κυβερνήσεις και ισχυρά συμφέροντα.. Δυστυχώς σε υπερεθνικό επίπεδο, που ισχύει ο νόμος της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας δηλ. της ζούγκλας, δε διαφίνεται τρόπος να ελεγχθούν αποτελεσματικά, στο εγγύς μέλλον, αυτοί που λυμαίνονται το περιβάλλον που συνήθως είναι οι ισχυροί της γης. Η στάση τους στις διεθνείς διασκέψεις για το περιβάλλον είναι απρόκαλυπτα υποκριτικές. Τελευταία μάλιστα όλο και πιο συχνά γινόμαστε μάρτυρες διεθνών συμπράξεων του δυτικού κόσμου σε δράσεις καταστροφικές για ανθρώπους και περιβάλλον, με την ένοχη ανοχή όλων μας σε επίπεδο κρατών, οικολογικών οργανώσεων και πολλές φορές σε επίπεδο απομικρό.

Είναι ευθύνη όλων μας και κυρίως των δασκάλων η ανάπτυξη αγάπης, ευαισθησίας, γνώσης αλλά και διάθεσης για δράση. **Αν καταφέρουμε να ανατρέψουμε μέσα μας, το πρότυπο του άπληστου "homo katanaloticus"** που κυριαρχεί, θα μορφώνουμε σταδιακά, με την καθημερινή πρακτική σαν καλό παράδειγμα, περισσότερους "νέους πολίτες". Πολίτες που θα αντιλαμβανόμαστε ότι το "εγγύς περιβάλλον" δεν τελειώνει για τον καθένα εκεί που αρχίζει το περιβάλλον του άλλου, και που θα απολαμβάνουμε για λίγο το κοινό περιβάλλον που οφείλουμε και στις επόμενες γενιές. Πολίτες που, απομικρά με μικρές καθημερινές προσωπικές "θυσίες" θα δρούμε με περισσότερο σεβασμό στο περιβάλλον του αυριανού ανθρώπου και συλλογικά θα αντιδρούμε δυναμικότερα σε καταστροφικές δράσεις απ' όπου αυτές και αν προέρχονται. Αυτό εύκολα λέγεται, αλλά δύσκολα γίνεται. Αν δεν το κάνουμε, μόνοι μας θα συντομεύσουμε τη ροή της ανθρώπινης ιστορίας στη γη, δίνοντας τη σκυτάλη της "κυριαρχίας" σε άλλα είδη, μέσα στο, ίσως λίγο αλλοιωμένο ακατάλληλο για τον άνθρωπο, περιβάλλον που θα συνεχίζει τη διαδρομή του στο χρόνο. **Είμαστε υποχρεωμένοι να τα καταφέρουμε, αν θέλουμε όλοι και περισσότεροι ανθρώποι να απολαμβάνουν σήμερα αλλά και αύριο, ένα περιβάλλον που θα δίνει την ευκαιρία για ευημερία και ευτυχία.**

Οι άνθρωποι της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Ο γράφων, εδώ και δυο χρόνια, είναι επαγγελματίας της Π.Ε. (με την έννοια ότι πληρώνεται για να εργάζεται αποκλειστικά με θέματα Π.Ε.) στο ΚΠΕ Νάουσας.

Αυτή η ιδιότητα του έδωσε την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με πολλούς ασκολούμενους με την Π.Ε., κάτι που τον βοήθησε να διαμορφώσει μια συνολικότερη άποψη για την Π.Ε στην Ελλάδα. Θεωρεί ότι υπάρχει ανάγκη τα θέματα Περιβάλλον και Π.Ε. να συζητηθούν οργανωμένα και να ανταλλαγούν απόψεις, και δεν πρέπει να θεωρούνται αυτονότα και λυμένα.. Μπορεί κάποιος να συμφωνεί με τις παραπάνω θέσεις ή να διαφωνεί. Πρέπει όμως όλοι οι εμπλεκόμενοι να έχουν όσο γίνεται ζεκάθαρες θέσεις πάνω στα θέματα αυτά, ιδιαίτερα αυτοί που εργάζονται σε φορείς ή προγράμματα που χρηματοδοτούνται από ισχυρούς φορείς. Διαφορετικά τα προγράμματα Π.Ε ή άλλες δράσεις θα είναι παιχνίδια, ενώτερη χλιδάτα, που θα στοχεύουν σε επουσιώδη γνωστικά θέματα παραβλέποντας την ουσία που καλύπτεται από τη λέξη εκπαίδευση περιγράφεται με τη λέξη παιδεία.

από τις
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
του ΚΠΕ
ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 25-29/4/2001

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας, στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών, όπως αυτές προβλέπονται από το Τεχνικό Δελτίο Έργου του ΚΠΕ, πραγματοποίησε πενθήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο σε συνεργασία με το CEFIRE DE TORRENT, της Βαλένθια της Ισπανίας, από στις 25-26 Απριλίου 2001 σε δύο φάσεις. Στην Α' φάση (25-26/4/2001) το σεμινάριο απευθύνοταν σε 30 Εκπ/κών Α/θμιας & Β/θμιας Εκπ/σης του Ν. Μαγνησίας, ενώ στη Β' φάση (27-29/4/2001) απευθύνοταν σε 40 περίπου εκπαιδευτικούς, στελέχη του ΥΠΕΠΘ από το γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, τους Υπεύθυνους Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας - των 4 Νομών (Μαγνησίας, Λάρισας, Φθιώτιδας, Εύβοιας) που ανήκουν στην περιοχή ευθύνης του Κ.Π.Ε., εκπαιδευτικούς των παραπάνω νομών, καθώς και μέλη των Παιδαγωγικών Ομάδων των Κ.Π.Ε της χώρας.

Το θέμα του σεμιναρίου ήταν "Πώς θα αντιμετωπίσουμε τα περιβαλλοντικά προβλήματα μιας περιοχής. Το παράδειγμα της Βαλένθια" ένα εφαρμόσιμο μεσογειακό μοντέλο" και οι στόχοι του οι εξής:

- 1 Μελετώντας τα περιβαλλοντικά προβλήματα της Βαλένθια, αναζητούμε και βρίσκουμε ομοιότητες με αυτά άλλων περιοχών της Μεσογείου.
- 2 Παρουσιάζοντας περιβαλλοντικές διδακτικές στρατηγικές και μεθοδολογίες, εργαζόμαστε στα περιβαλλοντικά προβλήματα.
- 3 Ανταλλάσσουμε εμπειρίες σε θέματα διδακτικής, στον τομέα της Π.Ε.
- 4 Διευρύνουμε τον ορίζοντα των γνώσεων και εμπειριών, επικοινωνώντας με άλλους ανθρώπους πάνω σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και προσεγγίζουμε κοινούς τρόπους δράσης.

Α' ΦΑΣΗ:

Το σεμινάριο ξεκίνησε στις 25/4 και ώρα 17.00 μ.μ. με την προσέλευση των εκπ/κών και την έναρξη από τον υπεύθυνο του ΚΠΕ Μακρινίτσας κ. Α. Παπαϊωάννου, ο οποίος αναφέρθηκε στους στόχους, δράσεις και προγράμματα του ΚΠΕ Μακρινίτσας, στη συνεργα-

ντρων που έγινε ποτέ και στην οποία περιλαμβάνονται 50 διαφορετικά είδη δέντρων που προορίζονται για διδακτικούς σκοπούς. Στην τελευταία απογραφή υπάρχουν περισσότερα από 100 είδη δένδρων και θάμνων που απογράφηκαν.

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι είναι:

- 1 Η απόκτηση γνώσεων.
- 2 Να γνωρίσει κανείς τις βασικές τεχνικές πεδίου, για να μελετήσει το περιβάλλον.
- 3 Να γνωρίσει την ιστορία του κήπου του Trenor, παίζοντας και μαθαίνοντας μέσα από διάφορες καθημερινές δραστηριότητες, αντί να τις πραγματοποιεί στην αίθουσα.
- 4 Να απολαύσει τον περίγυρο του κήπου του Trenor, παίζοντας και μαθαίνοντας μέσα από διάφορες καθημερινές δραστηριότητες, αντί να τις πραγματοποιεί στην αίθουσα.
- 5 Να αποκτήσει εκείνη τη συμπεριφορά που χρειάζεται, για να λυθούν περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά και κοινωνικές αξίες (συμπεριφορές) που δρουν ως κίνητρο για δυναμική συμμετοχή στην προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος.
- 6 Να βελτιωθούν οι προσωπικές και συλλογικές δράσεις στη φροντίδα για το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Έτοι σχολεία της Α/θμιας & Β/θμιας Εκπαίδευσης επισκέπτονται το Κέντρο για 3 ώρες, βάσει ενός προγράμματος που έχει προγουμένως καθορισθεί. Οι εκπαιδευτικοί του CEFIRE σχεδιάζουν δραστηριότητες για να πετύχουν περιβαλλοντικές συμπεριφορές οι οποίες είναι: σεβασμός προς το περιβάλλον και αλλαγή μερικών συμπεριφορών. Θέλουν ο κήπος του Trenor να είναι μια αφορμή για σπουδή περιβαλλοντικών θεμάτων.

Στον κήπο γίνονται οι εξής δραστηριότητες:

- 1 Μελέτη απόψεων για τη γνώση του περιβάλλοντος (τεχνικές πεδίου, βιοτανολογικά, ζωολογικά, κτλ.). Για τα μικρότερα παιδιά (3έως 5) σχεδιάζουν δραστηριότητες για τις αισθήσεις, πολύ διαφορετικές από εκείνες που μπορούν να αναπτύξουν στην αί-

θουσα της τάξης. Κάνουν τούμπες στο γρασίδι, αγγίζουν τα δέντρα, τις πέτρες, τα φύλλα, παρακολουθούν τα μικρά ζώα, τα έντομα κτλ.

- Συμπεριφορές και αξίες. Η Π.Ε. είναι μια συνεχής διαδικασία. Χρειαζόμαστε την παρουσία της Π.Ε. σε όλα τα θέματα της μάθησης.

Την τελευταία εβδομάδα του Οκτωβρίου οι εκπαιδευτικοί του CEFIRE συγκεντρώνουν όλους τους εκπ/κούς οι οποίοι θα συμμετέχουν στα προγράμματα των επισκέψεων. Κύριος ακούστις σ' αυτήν την συγκέντρωση είναι να ευαισθητοποιηθούν οι εκπ/κοί για την ανάγκη σύνδεσης των δραστηριοτήτων της Π.Ε. που αναπτύσσονται στον κήπο του Trenor με τα άλλα θέματα μάθησης του αναλυτικού προγράμματος, έτσι ώστε η επίσκεψη να μην είναι μια ημερήσια εκδρομή. Στη συγκέντρωση αυτή παρουσιάζονται στους εκπ/κούς όλες οι δραστηριότητες που θα μελετηθούν τη μέρα της επίσκεψης και τασκάρονται τα διδακτικά υλικά, τα οποία θα δουλέψουν στην τάξη, πριν και μετά την επίσκεψη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Για να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί έχει σχεδιαστεί ένα πλαίσιο δραστηριοτήτων, μερικές από τις οποίες θα γίνουν στον κήπο και άλλες στο σχολείο:

- Τεχνικές πεδίου: Μέτρημα των δέντρων, χρήση της πυξίδας, τεχνικές προσανατολισμού, κτλ.
- Δραστηριότητες περιβαλλοντικής γνώσης: Ιστορία του κήπου, μελέτη της βοτανικής χλωρίδας, μελέτη ορνιθοπανίδας και περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Επόμενος εισιγητής, την ίδια μέρα, ήταν ο κ. Mariano Garcia Gregorio, βιολόγος, γεωλόγος ο οποίος ανέπτυξε το θέμα "Ο κόσμος της Μεσογείου" μια περιβαλλοντική προσέγγιση". Σ' αυτήν την παρουσίαση ο εισιγητής προσπάθησε να πραγματευθεί το θέμα του μεσογειακού τύπου οικοσυστήματος, με έμφαση στα ακόλουθα:

- Το μεσογειακό τύπου οικοσύστημα στον πλανήτη μας.
- Το μεσογειακό οικοσύστημα. Κύριες φυσικές παράμετροι οι οποίες καθορίζουν το περιβάλλον μας, κλίμα, γεωλογικό υπόβαθρο και εδάφη.

- Το μεσογειακό δάσος, μια παραδειγματική και εξελικτική απάντηση της ζωής στα φυσικά της όρια.
- Οι κύριες προσαρμογές στα φυτά του μεσογειακού δάσους.
- Πλεονεκτήματα που πηγάζουν από αυτές τις προσαρμογές.
- Κίνδυνοι και ζημιές απ' αυτές τις προσαρμογές.
- Κίνδυνοι και ζημιές που προκαλούνται από τον ανθρώπινο παράγοντα.

Στη συνέχεια, ο ίδιος εισιγητής πέρασε στο πρακτικό επίπεδο με δραστηριότητες εργαστηρίου, όπως η πρακτική εξάσκηση, με σκοπό τη διερεύνηση του περιβάλλοντός μας. Οι επιμορφωμένοι που συμμετείχαν είχαν τη δυνατότητα να αναπτύξουν ένα πρακτικό επιστημονικό αλγόριθμο, πάνω σ' ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα που σχετίζεται με τους ρυθμούς πρόσληψης νερού σε διαφορετικές συνθήκες, με στόχο το σχεδιασμό των αναδιασώσεων σε περιοχές που βρίσκονται σε κίνδυνο. Ο στόχος αυτής της πρακτικής δουλειάς ήταν ο σχεδιασμός, η κατασκευή και η χρήση ενός "ποτόμετρου". Αυτό το όργανο μας βοηθά να μετρήσουμε, με υψηλή ακρίβεια το ρυθμό της απορρόφησης του νερού σ' ένα κομμένο κλαδό. Η συσκευή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διάφορα πράγματα, όπως μετρήσεις σε διάφορα είδη φυτών, στην πυκνότητα του φωτός, στη θερμοκρασία κτλ.

Τη δεύτερη μέρα του σεμιναρίου, 26/4, ο κ. Mariano Garcia Gregorio, ξεκίνησε το πρόγραμμα περιβαλλοντικών δράσεων: "Μια πρώτης τάξης στρατηγική στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Περιβαλλοντικός οδηγός)". Στην εισήγηση αυτή έγινε μια περιγραφή και ανάλυση μιας από τις πιο επιτυχείς περιβαλλοντικές δραστηριότητες του CEFIRE, που περιλαμβάνεται στην επιμόρφωση των εκπ/κών. Η δραστηριότητα περιλαμβάνει εργασία στο πεδίο πάνω σε διαφορετικά θέματα (Γεωγραφία, Οικολογία, Περιβαλλοντική Επιστήμη, Οικονομία, Βιολογία, ήθη έθιμα και παραδόσεις) που έχουν εφαρμοσθεί σε μια άλλη περιοχή που δεν είναι μακριά από το Κέντρο Επιμόρφωσης των εκπ/κών. Με στόχο να γίνει εύκολη αυτή η δραστηριότητα, η ομάδα των συμβούλων του CEFIRE που συμμετέχει σ' αυτήν τη δραστηριότητα έχει φτιάξει δυο πακέτα υλικών για τον περιβαλλοντικό οδηγό. Το ένα

περιέχει επιστημονικές πληροφορίες για τις ιδιαιτερότητες της περιοχής και το άλλο ερωτήσεις και δραστηριότητες με ιδιαίτερη προσοχή στο πρόγραμμα και τα παιδαγωγικά θέματα.

Τελευταίος εισηγητής ήταν ο κ. German Ramirez Aledon, γεωγράφος, ιστορικός, διευθυντής του CEFIRE DE TORRENT. Το θέμα που ανέπτυξε ήταν "Οι αλλαγές στο τοπίο και στο περιβάλλον ως συνέπεια της ανθρώπινης δράσης. Η περίπτωση της περιοχής της Valencia".

Το θέμα αυτό περιλαμβανει δύο ενότητες:

1 Ιστορικές ρίζες της αλλαγής του τοπίου. Τουριστικές δραστηριότητες στις Μεσογειακές ακτές. Η διαδικασία της επιτάχυνσης στην εξέλιξη του φαινομένου και οι αιτίες του.

Τον 20ο αιώνα, ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό, εμφανίστηκαν παράγοντες που έχουν συμβάλει στην αύξηση της ρύπανσης και την αλλαγή του οικοσυστήματος: βιομηχανικές δραστηριότητες, αύξηση πληθυσμού, τουριστική ανάπτυξη, χωρίς να ξεχνιέται η απουσία περιβαλλοντικής πολιτικής μέχρι τη δεκαετία του '80. Αιτίες μιας φρενήρους αύξησης τα τελευταία 30 χρόνια: κοινωνικό κράτος αποκλειστικά στις χώρες της Δύσης, καλύτεροι τρόποι μεταφοράς, αύξηση της προσφοράς και χαμηλές τιμές, νομιμοποίηση πολιτική για ευκολότερες ανταλλαγές, μια νέα αντίληψη για τον ελεύθερο χρόνο για όλους (χαρακτηριστικό της νέας κοινωνίας της ευημερίας).

Η Γεωγραφία προσανατολίζει το ενδιαφέρον της στις μεταβολές του τοπίου, στις αιτίες ή τους μηχανισμούς που τις προκαλούν. Γι αυτό εξετάζονται οι κοινωνικές πλευρές του θέματος, όχι μόνο τεχνικής φύσης ερωτήσεις και ορολογία. Πηγές ερμηνείας: χάρτες, στατιστικοί πίνακες, φωτογραφίες και ερωτηματολόγια σχετικά με το θέμα.

2 Εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και γεωργικές μεταβολές.

Έγινε λόγος για τις επιπτώσεις από τις γεωργικές μεταβολές στο φυσικό τοπίο της Valencia, με την αύξηση των αρδευόμενων περιοχών, ιδιαίτερα κοντά σ' αυτήν ή στις όχθες ποταμών. Αναφέρθηκε η περίπτωση της "Huerta" της Valencia. Κλιματικές αλλαγές και ανάγκες

για νερό και άλλους φυσικούς πόρους στα Νότια της περιοχής της Valencia, στην Ανατολική πλευρά της Ιβηρικής χερσονήσου. Οικολογική ανισορροπία και οι λύσεις.

Αμέσως μετά ο ίδιος εισηγητής αναφέρθηκε στη μελέτη δύο παραδειγμάτων από μετασχηματισμούς τοπίου και περιβάλλοντος με προβολή slides και workshop. Στη μελέτη αναλύθηκαν δύο περιπτώσεις από το φυσικό τοπίο της περιοχής της Valencia που είναι παραδείγματα περιβαλλοντικού μετασχηματισμού, ως αποτέλεσμα της τουριστικής δραστηριότητας και της αύξησης στο τρίπτυχο αστικοποίηση - αύξηση πληθυσμού - βιομηχανοποίηση.

Η πρώτη περίπτωση είναι η ζώνη της Costa Blanca (Λευκή Ακτή) με ένα ιδιαίτερο φαινόμενο: η πόλη Benidorm είναι μια εντυπωσιακή περίπτωση, 2756 άνθρωποι το 1950 και 50946 το 2000, αλλά το καλοκαίρι είναι πάνω από 200.000 άνθρωποι και περισσότεροι από ένα εκατομμύριο επισκέπτες κάθε χρόνο.

Η δεύτερη περίπτωση είναι η μητροπολιτική περιοχή της Valencia που είναι η μεγαλύτερη πόλη της περιοχής από την περίοδο του Μεσαίωνα. Κατοικείται από περισσότερους από 1400000 κατοίκους που σημαίνει το 45% του πληθυσμού της περιοχής της Valencia. Οι επιπτώσεις από τις μεταναστευτικές μετακινήσεις τα τελευταία 4 χρόνια έχουν προκαλέσει σημαντικές αλλαγές, που δεν έχουν προσδιοριστεί ακόμη.

Μετά το πέρας των εργασιών έγινε η αξιολόγηση του σεμιναρίου από τους εκπ/κούς που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

B' ΦΑΣΗ:

Το 3ήμερο σεμινάριο της B' φάσης άρχισε την Παρασκευή, 27/5/01 και ώρα 1700 με την υποδοχή και την παράδοση φακέλων στους συμμετέχοντες εκπ/κούς και στη συνέχεια ο υπεύθυνος του ΚΠΕ Μακρινίτσας Άγγελος Παπαϊωάννου μίλησε σχετικά με τις δραστηριότητες του ΚΠΕ, το ρόλο της παιδαγωγικής ομάδας, το σεμινάριο και τους στόχους του.

Χαιρετισμοί έγιναν από τον προέδρο της Κοινότητας Μακρινίτσας κ. Τσούκα και την πάρεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ. Δήμητρα Σπυροπούλου.

Αμέσως μετά τα μέλη της παιδαγωγικής ομάδας του ΚΠΕ Μακρινίτσας Κ. Καραδήμας, Σ. Παπαδοπούλου, Ξ. Καπλάνης αναφέρθηκαν στη συνεργασία του ΚΠΕ Μακρινίτσας και του CEFIRE DE TORRENT της Ισπανίας. Συγκεκριμένα αναφέρθηκαν στο ζεκίνημα της συνεργασίας τους, στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών του ΚΠΕ Μακρινίτσας, στην επιμορφωτική επίσκεψη γνωριμίας των μελών του ΚΠΕ, στο CEFIRE, στη Valencia της Ισπανίας και πιο αναλυτικά στο πρόγραμμα που παρακολούθησαν όλες τις μέρες, με προβολή slides και λεπτομερή αναφορά στο εκπαιδευτικό μέρος του προγράμματος.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Δ/ντς του CEFIRE DE TORRENT κ. German Ramirez Aledon, Γεωγράφος-Ιστορικός και ανέλυσε το εκπαιδευτικό σύστημα της Ισπανίας.

Ακολούθησαν οι εισηγήσεις των τριών Ισπανών εκπ/κών, από το βράδυ της Παρασκευής και όλη την ημέρα του Σαββάτου, όπως έγιναν και στο διήμερο σεμινάριο.

Την Κυριακή 29/5/01 το πρόγραμμα άρχισε με την παρουσίαση των προγραμμάτων του ΚΠΕ Μακρινίτσας από τα μέλη της Παιδαγωγικής Ομάδας και αναλυτικότερα:

- 1 "Η Πηλιορείτισσα γιαγιά θυμάται...βόταν δια πάσαν νόσον" από τον Α. Παπαϊωάννου.
- 2 "Τουριστικές διαδρομές στη φύση και την παράστηση του πηλιορείτικου χωριού" από τον Ξ. Καπλάνη.
- 3 "Μια μέρα στο Μουσείο" από τη Σ. Παπαδοπούλου.
- 4 "Κρήνες της Μακρινίτσας" από τον Κ. Καραδήμα.

Αμέσως μετά έγινε μια περήγηση στο χωρίο, σε συνάρτηση με το περιεχόμενο των προγραμμάτων του ΚΠΕ, όπου οι εκπ/κοί είχαν την ευκαιρία να δουν πού και πώς υλοποιούνται τα προγράμματα του ΚΠΕ Μακρινίτσας.

Το πρόγραμμα έκλεισε με την αξιολόγηση του σεμιναρίου από τους εκπ/κούς που το παρακολούθησαν.

Πάμε μια Βόλτα στην Ανακυκλωχώρα

Μονοήμερο πρόγραμμα του Κ.Π.Ε. Σουφλίου για παιδιά πρώιμης παιδικής ηλικίας

Μαρία Αυγερινού - Νίκος Βουδριολής

Η πρώιμη παιδική ηλικία είναι μια περίοδος συναρπαστική και εξαιρετικά δημιουργική. Οι ρυθμοί εξέλιξης των μικρών παιδιών σε όλους τους τομείς ανάπτυξης: φυσιολογικός, νοητικός, αισθητικός, κοινωνικούς αναπτυξιακούς και δεξιοτήτων είναι γρήγοροι και καθοριστικοί για το κτίσιμο της ανθρώπινης προσωπικότητας.

Έτσι η ηλικία αυτή θεωρείται από τους επιστήμονες η πιο κατάλληλη για να ξεκινήσουν αυθόρυμπτες αλλά και οργανωμένες δραστηριότητες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Για τους λόγους αυτούς το Κ.Π.Ε. Σουφλίου προχώρησε το σχολικό έτος 2000-2001 στο σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προγράμματος περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για παιδιά της πρώιμης παιδικής ηλικίας με θέμα τη διαχείριση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση.

Στόχοι του προγράμματος είναι:

- Να έρθουν σε επαφή τα παιδιά μ' ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της εποχής μας, τη διαχείριση των απορριμμάτων.
- Να εμπλακούν στη δραστηριότητα της ανακύκλωσης χαρτιού.
- Να αναγνωρίσουν την ανακύκλωση ως λύση για τη διάθεση των απορριμμάτων
- Να κατανοήσουν την αναγκαιότητα συμμετοχής όλων των πολιτών στην προσπάθεια διατήρησης και προστασίας του περιβάλλοντος.

Πού απευθύνεται το πρόγραμμα

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε παιδιά του νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων (Α' και Β') του Δημοτικού σχολείου.

Διάρκεια:

Το πρόγραμμα είναι μονοήμερο. Τα παιδιά έρχονται στις 9.30 το πρωί και αποχωρούν στις 12.00.

Χώρος:

Το πρόγραμμα υλοποιείται σε μια από τις αίθουσες εργασιών του Κέντρου που έχει οργανωθεί κατάλληλα. Συγκεκριμένα δημιουργήθηκε:

- Γωνιά με μοκέτα για να κάθονται τα παιδιά.

- Γωνιά εικαστικών με κατασκευές από "άχρηστα υλικά".
- Γωνιά θεατρικού παιχνιδιού με καπέλα, μάσκες, κουύκλες κ.ά.
- Γωνιά της ανακύκλωσης με κάδους για ανακύκλωσιμα υλικά.
- Τραπέζια εργασιών για να συμμετέχουν στην ανακύκλωση χαρτιού και να κάνουν ομαδικές εργασίες (κολλάζ, ζωγραφική κτλ.).

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε από την Παιδαγωγική Ομάδα του Κέντρου το Φθινόπωρο του 2000. Υλοποιήθηκε πιλοτικά στις 4-12-2000 και 12-12-2000 με το 2ο και 3ο Νηπιαγωγείο Σουφλίου. Με βάση τα συμπεράσματα από την πιλοτική εφαρμογή καταλήξαμε στο τελικό πρόγραμμα, το οποίο συζητήθηκε και αξιολογήθηκε σε Συνάντηση Εργασίας που πραγματοποιήθηκε στις 7/2/2001. Στη συνάντηση συμμετείχαν η Υπεύθυνη Π.Ε. Α/Θμιας Εκπ/σης Β' Δ/νοης Ν. Θεσσαλονίκης Ο. Απανωμεριτάκη, ο Υπεύθυνος Π.Ε. Α/Θμιας Εκπ/σης Ν. Έβρου Α. Παλαβούζόπουλος και η Σύμβουλος Νηπιαγωγών Ν. Έβρου Μ. Ξεμπολιώτου. Καταλήξαμε έτσι στην τελική μορφή του προγράμματος που υλοποιήθηκε την επόμενη μέρα (8/2/2001) με το 1ο Ν/γείο Σουφλίου.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

Ο Ανακυκλωσούλης υποδέχεται τα παιδιά στην είσοδο του Κέντρου, τα καλωσορίζει κρατώντας μια κούκλα που έχει το ίδιο όνομα, συστήνεται και τα παροτρύνει να ψηλαφίσουν τα ρούχα του, που είναι φτιαγμένα από παλιά κομμάτια ύφασμα. Κατόπιν τα ξεναγεί στους χώρους του Κέντρου και τα οδηγεί στην αίθουσα πολλαπλών δραστηριοτήτων όπου τα υποδέχεται η Ανακυκλωσούλα. Ο Ανακυκλωσούλης συστήνει την Ανακυκλωσούλα σαν αδελφούλα του και μαζί πηγαίνουν στη γωνιά που ονομάζεται Ανακυκλώρα. Τα παιδιά κάθονται σε ημικύκλιο και γίνεται ένα σύντομο παιχνίδι γνωριμίας. Το παιχνίδι γνωριμίας λέγεται ο "χορός του καπέλου". Τα παιδιά φορούν με τη σειρά ένα καπέλο από χαρτόνι. Όποιος το φοράει, λέει το όνομα του και κάτι για τον εαυτό του.

Στη συνέχεια δίνονται τα πρώτα στοιχεία για την Ανακυκλωχώρα με τη μορφή ερωταπαντήσεων. Τα παιδιά ρωτούν, απαντούν, παίρνουν τις πρώτες πληροφορίες, ξεκαθαρίζουν τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις τους για το θέμα των απορριμμάτων και την ανακύκλωση.

Ακολουθεί η αφίγηση του παραμυθιού "Σκουπιδόσταν" με τις κούκλες, με κινήσεις χεριών και σώματος, με διακυμάνσεις στη φωνή, από τον Ανακυκλωσούλη και την Ανακυκλωσούλα.

Μετά τα παιδιά αυθόρμητα διαλέγουν ρόλους απ' το παραμύθι και αφού φορέουν συμβολικά κουστούμια, υποδύνται τους βασικούς ήρωες του παραμυθιού (στάδιο αυτοέκφρασης). Ο δήμαρχος, οι σύμβουλοι, τα παιδιά και ο Φυσησοφός συζητούν, προτείνουν, προσπαθούν να λύσουν το πρόβλημα των σκουπιδών. Τα παιδιά μπορούν να αυτενεργήσουν, να προτείνουν δικές τους λύσεις, να τροποποιήσουν και τέλος να δημιουργήσουν τη δική τους θεατρική πρόταση - διασκευή για το παραμύθι. Όλη αυτή την ώρα έχουν την παρότρυνση και την εμψύχωση της Παιδαγωγικής Ομάδας που συμμετέχει και αυτή στο θεατρικό παιχνίδι.

Στο σημείο αυτό εντάσσεται και η δραστηριότητα της διαλογής σκουπιδιών. Δίνεται στα παιδιά μια σακούλα απορριμμάτων και τα παροτρύνουμε να ξεχωρίσουν τα σκουπίδια και να τα τοποθετήσουν ανά είδος στους αντίστοιχους κάδους ανακύκλωσης που υπάρχουν, βοηθώντας έτσι τους κατοίκους του Σκουπιδιστάν να καθαρίσουν την πόλη τους. Τα παιδιά διαπιστώνουν μ' αυτόν τον τρόπο ότι τα περισσότερα σκουπίδια δεν είναι άχρηστα, αλλά μπορούν να ανακυκλωθούν περιορίζοντας στο ελάχιστο τα σκουπίδια που παράγουμε. Οι κάδοι ανακύκλωσης που έχουμε είναι για χαρτί, αλουμίνιο, πλαστικό, μέταλλο, γυαλί και κομποστοποίηση.

Ακολουθεί διάλειμμα για το δεκατιανό στην αίθουσα εστιατορίων που βρίσκεται δίπλα ακριβώς από την αίθουσα που υλοποιείται το πρόγραμμα.

Μετά το διάλειμμα τα παιδιά συμμετέχουν στη διαδικασία της ανακύκλωσης χαρτιού, ώστε να γνωρίσουν τα διάφορα στάδια της ανακύκλωσης και να εκτιμήσουν την αποτελεσματικότητα της συλλογής ανακυκλώσιμων υλικών. Παίρνουν χαρτιά από τον

κάδο της ανακυκλωχώρας, τα κόβουν σε μικρά κομματάκια, προσθέτουν νερό, σχηματίζουν τον χαρτοπόλτο, τον στραγγίζουν και τον τοποθετούν σε εφημερίδες για να στεγνώσει. Στη συνέχεια τους δείχνουμε φύλλα από ανακυκλωμένο χαρτί που έχουμε κάνει με άλλα σχολεία, για να καταλάβουν πόσο εύκολο είναι να ανακυκλώσουμε το χαρτί και να φτιάξουμε καινούριο χωρίς να χρειαστεί να κάθουμε δέντρα. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξηγούμε στα παιδιά τα πλεονεκτήματα της ανακύκλωσης και τις ωφέλειες που έχουμε.

Ακολουθεί το στάδιο της καλλιτεχνικής δημιουργίας όπου τα παιδιά κάνουν κολλάζ από παλιά χαρτιά, περιοδικά, υφάσματα, καλαμάκια κτλ.

Με το κουκλοθέατρο κλείνει ο κύκλος του προγράμματος. Τα παιδιά παροτρύνονται απ' την παιδαγωγική Ομάδα να πάρουν τις κούκλες και παίζοντας κουκλοθέατρο να δώσουν τη δική τους πρόταση για την ιστορία της ανακύκλωσης. Έχουν έτοι τη δυνατότητα να παρουσιάσουν τις γνώσεις που αποκόμισαν, τις σκέψεις που προέκυψαν, τη θετική ή αρνητική στάση που διαμόρφωσαν απέναντι στο πρόβλημα των σκουπιδιών (αξιολόγηση). Παράλληλα, με τη σύνθεση και παρουσίαση του έργου από τα ίδια, τα παιδιά ωθούνται σε εξωτερίκευση και εκφρασμένο λόγο.

Αξιολόγηση προγράμματος: Για την αξιολόγηση των στόχων του προγράμματος χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της ημιδομημένης συνέντευξης. Μερικές ημέρες πριν την υλοποίηση του προγράμματος, επισκεφθήκαμε το Νηπιαγωγείο και καταγράψαμε τις γνώσεις που είχαν τα παιδιά σχετικά με το θέμα. Μετά την πραγματοποίηση του προγράμματος επισκεφθήκαμε ξανά το Νηπιαγωγείο και επαναλάβαμε τη διαδικασία αυτή ώστε να μπορέσουμε να συγκρίνουμε την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, ως προς τις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές σχετικά με τη διαχείριση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση. Διαπιστώσαμε ότι τα νήπια κατάλαβαν πόσο σημαντικό είναι το πρόβλημα των σκουπιδιών και κατανόησαν τη χρησιμότητα της ανακύκλωσης.



Μ. Αυγερινού-Ν. Βουδριολής-Π. Κάβουρας-Γ. Καλαϊτζής-Χ. Καλλιτσάρης-Η. Φυλλαριδής: "Πρόγραμμα Π.Ε. Διαχείριση Απορριμμάτων -Ανακύκλωση", Σουφλί 1998.

Δ. Καλαϊτζής-Κ. Ουζουνής: "Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Θεωρία και Πράξη", Εκδ. Σπανίδη, Ξάνθη 1999.

Γ. Κούγαλη: "Ψυχοκινητικές δραστηριότητες για νήπια και προνύπια", Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1997.

Τ. Τοιλιμένη: "Κουκλοθέατρο II- 62 νέα έργα", Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1994.

Almut & Manfred Bartl "Παιχνίδι στο Νηπιαγωγείο-Περιβαλλοντικά παιχνίδια", Εκδ. Κορφή, Αθήνα 1999.

Σύνδεσμος Ο.Τ.Α. Μεζονος Θεσσαλονίκης: "Ανακύκλωση στα σχολεία", Θεσσαλονίκη 1998.

"Πρόταση για την υλοποίηση προγράμματος Π.Ε. στα παιδιά πρώην παιδικής ηλικίας". Κ.Π.Ε. Κλειτορίας, 1999.

Ο. Απανωμεριτάκη: "Το νερό και οι πηγές του, Μια καινούριμη πρόταση σχετικά με την Π.Ε. στο Κ.Π.Ε. Κλειτορίας", Περιοδικό Για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τεύχος 19, Άνοιξη 2000

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
στο Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
για το 2001

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ- ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ
ΔΡΑΣΕΙΣ

Η Περιβαλλοντική Εκπ/ση στα σχολεία της Α/θμιας Εκπ/σης του Ν. Μαγνησίας παρουσιάζει τα τελευταία 10 χρόνια μια αξιοζήλευτη δυναμική, με πολλές δράσεις, εκδηλώσεις & παρεμβάσεις, πράγματα που έχουν δημιουργήσει μια πολύ καλή υποδομή και προσιωνίζουν ένα καλύτερο αύριο. Το ενδιαφέρον και η ευαισθητοποίηση Εκπ/κών, γονέων αλλά κυρίως των μικρών μαθητών είναι μεγάλα και φαίνεται, αξιολογώντας την όλη προσπάθεια, ότι επιτυγχάνονται οι σκοποί και οι στόχοι που αυτή θέτει.

Κατά τη διάρκεια της τρέχουσας σχολικής χρονιάς η παρουσία της Π.Ε. ήταν εξίσου δυναμική με κύριους άξονες τη δραστηριοποίηση των μαθητών, την ενημέρωση του κοινού και την επιμόρφωση των Εκπ/κών.

Συγκεκριμένα φέτος με την Π.Ε. ασχολούνται 55 Δημοτικά και Ν/γεία του Νομού εκπονώντας 80 προγράμματα. Μπορούμε λοιπόν να καταλάβουμε πόσες εκατοντάδες μαθητών κινούνται στα πλαίσια της οικολογικής ευαισθητοποίησης και παιδείας.

Η θεματολογία των προγραμμάτων είναι μεγάλη και ποικίλη, ζεκινώντας από θέματα τοπικού χαρακτήρα και επεκτείνεται σε θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος.

Ενδεικτικά θα αναφέρουμε μερικά από αυτά: το Δάσος : πυρκαγιές & πρόληψη ,προστασία θαλασσίου περιβάλλοντος, Γιγιενή Διατροφή, Πράσινες γωνίες της γειτονιάς μου , σχολικός κήπος, απειλούμενα είδη , διαχείριση Υδάτινων πόρων, Υγρότοποι -βιότοποι, Παραδοσιακοί οικισμοί, μελέτη τοπωνυμίων, Βιώσιμες πόλεις, βιολογικές καλλιέργειες κ.ά.

Πλούσιες ήταν επίσης και οι εκδηλώσεις που διοργάνωσε η Δ/νση Α/θμιας Εκπ/σης του Νομού σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς, που σκοπό είχαν την επιμόρφωση, την παρουσίαση-μελέτη νέων προγραμμάτων, τον εορτασμό παγκοσμίων ημερών της

οικολογίας και γενικότερα την προώθηση της Π.Ε. Λόγω του μεγάλου πλήθους αυτών, στις οποίες αν προσθέσουμε και τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούν τα ίδια τα σχολεία είναι ακόμη μεγαλύτερο, θα αναφέρουμε τις πιο βασικές:

- Οι εκδηλώσεις για φέτος ξεκίνησαν με το καλημέρα, καθώς με την έναρξη των μαθημάτων καλέσαμε όλα τα σχολεία σε μια ακόμα εκστρατεία, με την ευκαιρία της "παγκόσμιας ημέρας εθελοντικού καθαρισμού των ακτών" σε συνεργασία φυσικά με τη HELMEPA.
- Στις 22 Σεπτεμβρίου μπορούμε να πούμε ότι όλοι ζήσαμε μια διαφορετική ημέρα, και ιδιαίτερα οι μαθητές της Α/θμιας που έδωσαν βροντερό παρών, καθώς η "Ευρωπαϊκή ημέρα κωρίς αυτοκίνητο στην πόλη" διατάραξε την εποχούμενη πολυτέλεια των κατοίκων των αστικών κυρίων περιοχών του Νομού.
- 28 Σεπτεμβρίου έχουμε τη γέννηση ενός ακόμη τοπικού θεματικού δικτύου Π.Ε. καθώς το ΚΠΕ Μακρινίτσας καλεί, σε συνεργασία με τη Δ/νση, 7 Δημοτικά σχολεία για να ξεκινήσουν μια εποικοδομητική περιβαλλοντική χρονιά, με θέμα "Κραυσίδωνας το ποτάμι μας". Γίνεται η πρώτη συνάντηση εργασίας και το μέλλον έφερε πολύ πλούσια αποτελέσματα καθώς εκπ/κοί και μαθητές δούλεψαν με ιδιαίτερο ζήλο.
- Μια άλλη πρωτοβουλία του ΚΠΕ Μακρινίτσας (11 Οκτωβρίου) δίνει την ευκαιρία στους Υπεύθυνους Π.Ε των νομών ευθύνης του, να συναντηθούν και να ανταλλάξουν χρήσιμες απόψεις για την πορεία της Π.Ε., να αλληλοενημερωθούν για τις δράσεις στο Νομό του καθενός και να βάλουν προβληματισμούς και στόχους για ένα καλύτερο αύριο.
- Πρώτη συνάντηση περιβαλλοντικών ομάδων των σχολείων που συμμετέχουν στο τοπικό θεματικό δικτύο Π.Ε. "Κραυσίδωνας το ποτάμι μας" (11-11-2001). Οι μαθητές συναντιούνται, γνωρίζονται και έχουν την πρώτη επαφή με το αντικείμενο της μελέτης του δικτύου, δηλαδή τον χείμαρρο Κραυσίδωνα. Γίνεται πορεία κατά μήκος της κοίτης του ποταμού και οι πρώτες δραστηριότητες.
- Την ίδια εποχή γίνεται η ετήσια συνάντηση των

εκπροσώπων των μαθητικών ομάδων ΠΑΙΔΙΚΗΣ HELMEPA, στην Αθήνα, όπου ο Ν.Μαγνησίας τιμάται στο πρόσωπό του Υπεύθυνου Π.Ε., καθώς έχει 50 από τις 300 ομάδες ΠΑΙΔΙΚΗΣ HELMEPA που δραστηριοποιούνται πανελλήνιως.

Και περνάμε αισίως μετά την ανάπauλa των Χριστουγέννων, στο 2001.

- Κλιμάκιο της Helmepra επισκέφθηκε τα Δημοτικά Σχολεία Ιωλικού και Πορταριάς δίνοντας την ευκαιρία στους μαθητές να ενημερωθούν σε θέματα προστασίας του θαλασσίου περιβάλλοντος. Στα προγράμματα της Helmepra, που αποτελούν ένα Εθνικό Δίκτυο σχολείων, είναι ενταγμένες 50 μαθητικές ομάδες του Νομού.

Στα πλαίσια της επίσκεψης του κλιμακίου έγιναν συζητήσεις και με το ΚΠΕ Μακρινίτσας για άλλες μορφές συνεργασίας.

- Στις 10-1-2001 άρχισαν, για πρώτη φορά φέτος τόσο νωρίς, οι εκδηλώσεις στα σχολεία και ειδικότερα με μια πολύ ωραία παρουσίαση στο 180 - 43ο Δημ. ΣΧ. Βόλου για το πρόγραμμα που εκπονούν με θέμα: "Το ποτάμι μας ο Κραυσίδωνας".

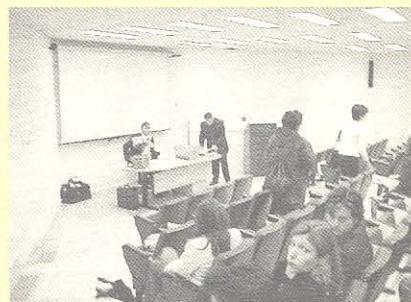
Το θέμα "το ποτάμι" έχει φέτος την τιμητική του στο Νομό μας, καθώς περισσότερα από 15 σχολεία ασχολούνται με αυτό, εντεταγμένα στο Εθνικό αλλά και στο Τοπικό δίκτυο.

Έτσι το Κ.Π.Ε. Μακρινίτσας διοργάνωσε ένα επιμορφωτικό σεμινάριο στο Δ. Ιωλικού όπου δόθηκε η ευκαιρία στους εκπ/κούς να μάθουν πολλά και να ανταλλάξουν απόψεις.

- Αρχές Φεβρουαρίου (2-2) γιορτάσαμε την Παγκόσμια ημέρα Υγροτόπων με σχετική εκδήλωση στο 4ο Δημ. Σχ. Βόλου που παρακολούθησαν αρκετοί εκπ/κοί αλλά κυρίως πολλοί μαθητές.

Εν τω μεταξύ είχε γίνει ήδη συνεννόηση με το EKBY (Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων) για ένα καινούριο εκπ/κο πακέτο σχετικό με τις λίμνες Κορώνεια- Βόλβη- Κερκίνη, ώστε αυτό να έρθει στο Βόλο και να παρουσιαστεί.

Τα εκπ/κά πακέτα θεωρούμε ότι έχουν μεγάλη αξία διότι αναλύουν τα θέματα πολύ καλά και περιέχουν πολλές εκπ/κες δραστηριότητες. Αποτελούν έτσι ένα όπλο στα χέρια του εκπ/κού που θέλει να αρχίσει κάποιο πρόγραμμα Π.Ε. και καθώς δουλεύονται προσφέρουν πολλά στο γνωστικό επίπεδο των μα-



θητών. Η Δ/νση Α/θμιας Εκπ/σης έχει παράγει περί τα 10 εκπ/κά πακέτα και έχει στη διάθεσή της άλλα τόσα από αρμόδιους φορείς.

Το συγκεκριμένο πακέτο του ΕΚΒΥ ήρθε και παρουσιάστηκε στο 23ο Δημ. Σχ. Βόλου στις 26-3-2001.

- Πριν από αυτό όμως είχαμε και δυο άλλες σημαντικές εκδηλώσεις: Στις 21-2-01 το ΚΑΠΕ (Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας) σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, πραγματοποίησε σεμινάριο σχετικό με το θέμα που διαχειρίζεται, το οποίο και είναι πολύ επικαίριο στις μέρες μας, με σκοπό την εκπ/ση εκπαιδευτών για τα σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει και συνέχεια...
- Στις 20 και 21-3-2001 η Α/θμια Εκπ/ση σε συνεργασία με το ΚΠΕ Μακρινίτσας γιόρτασαν την παγκόσμια ημέρα Δασοπονίας με σχετική ημερίδα στο Δ. Ν. Ιωνίας και με εξόφημηση των σχολείων του τοπικού Δικτύου για το Δάσος για μια ακόμη δενδροφύτευση στην περιοχή Γλαφύρων. Εδώ θα κάνουμε μια παρένθεση για να πούμε λίγα πράγματα για τα ΔΙΚΤΥΑ και την αξία αυτών. Δίκτυο είναι μια συλλογική προσπάθεια σχολείων που εργάζονται πάνω στο ίδιο θέμα. Έτσι τα πράγματα είναι πιο συντονισμένα, η δραστηριοποίηση πιο έντονη, τα αποτελέσματα ικανοποιητικότερα και τα παιδιά έρχονται σε επαφή νιώθοντας ότι δεν είναι μόνα στον Αγώνα που δίνουν για ένα καλύτερο Αύριο του Πλανήτη μας. Φέτος η Α/θμια Εκπ/ση του Νομού συνεργάζεται με 3 Εθνικά, 3 Τοπικά και ένα Παγκόσμιο Δίκτυο Π.Ε.
- Συνεχίζοντας θα φτάσουμε σε μια ακόμη ωραία προσπάθεια του ΚΠΕ Μακρινίτσας που σε ένα 5/θήμερο Σεμινάριο θα επιμορφώσει εκπ/κούς πάνω στη Αντιμετώπιση Περιβαλλοντικών Προβλημάτων μιας Περιοχής.
- Πριν από αυτό το σεμινάριο είχε προηγηθεί άλλο ένα σε συνεργασία με το τοπικό παράρτημα της ΠΕΕΚΠΕ, "Συνεργατική Μάθηση στην Περιβαλλοντική Εκπ/ση".
- Τέλος άλλη μια πολύ ωραία εκδήλωση που διήρκησε τρεις μέρες και είχε ως πρωταγωνιστές τους μαθητές μας, ήταν στις αρχές του μήνα με την ευκαιρία του εορτασμού της Παγκόσμιας

ημέρας των ποταμών (1η Απριλίου). Στο τριήμερο αυτό είχαμε εκπ/κές εκδρομές και βιωματική προσέγγιση του θέματος από τα παιδιά του Τοπικού Δικτύου.

- Μια και αναφέραμε "εκπ/κές εκδρομές" και "βιωματική προσέγγιση" να πούμε και ότι πολλά σχολεία επισκέφθηκαν φέτος περιβαλλοντικά Κέντρα όλης της Ελλάδος, οπού οι μαθητές μελέτησαν και δραστηριοποιήθηκαν πάνω σε αρκετά θέματα.
- Πριν κλείσουμε, πρέπει να αναφερθούμε και σε τρεις ακόμη πολύ σημαντικές δραστηριότητες της Π.Ε. που υλοποιήθηκαν αυτόν τον καιρό.
- Πρώτα η συνεργασία της Δ/νσης Α/θμιας Εκπ/σης (σε 13 σχολεία της αρμόδιότητάς της) και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου με θέμα μια παγκόσμια έρευνα για τις διατροφικές συνήθειες των μαθητών. Η έρευνα ενεκρίθη από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το ΥΠΕΠΘ και γίνεται, για όλη την Ελλάδα, στο Ν. Μαγνησίας. "Διατροφική παρέμβαση σε παιδιά της πρωτοβάθμιας Εκπ/σης" είναι το θέμα και όλοι γνωρίζουμε ή καταλαβαίνουμε τη σπουδαιότητά του.
- Η έρευνα έχει Παγκόσμια κλίμακα και περιμένουμε με πολύ ενδιαφέρον τα αποτελέσματά της.
- Δεύτερον, η συστηματική συνεργασία που θεμελιώνεται φέτος ανάμεσα στην Α/θμια Εκπ/ση και τους ΟΤΑ για την αναμόρφωση των σχολικών κήπων και αυλών. .Με φωτεινό παράδειγμα τον σχολικό κήπου του 9ο Δημ. Σχ. Βόλου, που ξεκίνησαμε πέρυσι, ελπίζουμε σε μια ριζική παρέμβαση την επόμενη τριετία σε όλες τις σχολικές αυλές του πολεοδομικού συγκροτήματος πρώτα και μετά σε κάθε γωνιά του Ν. Μαγνησίας...
- Τρίτον, η συνεργασία για πρώτη φορά με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (τμ. Γεωπονίας) σχετικά με τη "Βιολογική Γεωργία". Όλα ξεκίνησαν με μια κατά γενική ομολογία σπουδαία Ημερίδα για το θέμα και θα συνεχιστούν τη νέα σχολική χρονιά σε επίπεδο σχολείων μια και το Δημοτικό σχολείο δε διαθέτει το απαραίτητο γνωστικό αντικείμενο για ένα θέμα που ενδιαφέρει πολύ και ιδιαίτερα μαθητές που ζουν σε αγροτικές περιοχές.
- Έτσι φτάνουμε στη λήξη της σχολικής χρονιάς

και η Δ/νση Π/θμιας Εκπ/σης του Νομού διοργάνωσε τριήμερο εκδηλώσεων Περιβαλλοντικής Εκπ/σης αφιερωμένο στην Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος (Τρίτη 5 Ιουνίου).

Συγκεκριμένα

- Τρίτη 5 ΙΟΥΝΙΟΥ: Με σύνθημα "οι μαθητές στον αγώνα για ένα καλύτερο αύριο" 15 περίπου σχολεία του Βόλου και της Ν.Ιωνίας συγκεντρώθηκαν στην πλατεία του Αγ. Νικολάου. Εκεί παρουσίασαν μέρος των εργασιών που έκαναν τη φετινή χρονιά, τραγουδώντας για το περιβάλλον, έπαιξαν θεατρικά αφιερωμένα σ' αυτό, ζωγράφισαν και μοίρασαν σχετικά φυλλάδια. Στη συνέχεια ξεκίνησαν μια πορεία αφιερωμένη στην αγάπη για ζωή στους δρόμους του κέντρου κρατώντας τα πανό που είχαν ετοιμάσει και τραγουδώντας τα συνθήματά τους.

Οι άλλες δύο μέρες ήταν αφιερωμένες στα σχολεία που αποτελούν τα τοπικά Δίκτυα για το ΔΑΣΟΣ και το ΠΟΤΑΜΙ.

- Τετάρτη 6 ΙΟΥΝΙΟΥ: Τα 6 σχολεία (11ο, 12ο & 24ο Βόλου, Ιωλκού και τα 1ο, 2ο Ειδικά) συγκεντρώθηκαν στο Λόφο της Επισκοπής για να αξιολογήσουν τα όσα έκαναν για το Δάσος φέτος και για να στείλουν το μήνυμα για ένα καλοκαίρι χωρίς πυρκαγιές. Τα παιδιά στο τέλος της εκδήλωσης αποχαιρετήθηκαν προσωρινά, γιατί το ΔΙΚΤΥΟ θα συνεχίσει τη δράση του και τη νέα σχολική χρονιά.
- Πέμπτη 7 ΙΟΥΝΙΟΥ: Το κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας ετοίμασε μια πολύ ωραία και πλούσια εκδήλωση για τα σχολεία που ανήκουν στο Τοπικό Θεματικό Δίκτυο "Κραυσδωνας, το ποτάμι μας" στο παλιό Μεταξουργείο Ν.Ιωνίας. Η εκδήλωση είχε και τη μορφή αξιολόγησης του έργου των μαθητών που ήταν οντώς πολύ πλούσιο και ενδιαφέρον.
- Πέρα από αυτό το τριήμερο εκδηλώσεων το σύνολο των σχολείων που εκπονούν προγράμματα Π.Ε. πραγματοποίησαν σχετικές εκδηλώσεις στο χώρο τους το τελευταίο 15θήμερο της φετινής σχολικής χρονιάς, παρουσιάζοντας τα προγράμματά τους και προωθώντας το θεομό της Π.Ε.

ΕΠΙΚΟΝΙΩΝÍC

Ενημέρωση

Και φέτος η περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου μας εκπροσώπησε τη χώρα μας στο 2o Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νέων με θέμα "Νερό και Τουρισμός" που έγινε στο Barcs της Ουγγαρίας από 11-19 Ιουλίου 2001. Το πρόγραμμα είχε θέμα "Νερό και Τουρισμός", το οποίο είναι ένα κομμάτι από την ενότητα "Ευρωπαϊκός Οικοτουρισμός".

Συμμετοχές: 300 περίπου νέοι και ενήλικες, οι οποίοι προέρχονταν από 20 διαφορετικές χώρες της Ευρώπης, είχαν την ευκαιρία στο γεγονός αυτό να ανταλλάξουν ιδέες, εμπειρίες σχετικά με το νερό και να συνεργαστούν.

Την ευθύνη και το κόστος της διοργάνωσης είχαν οι παρακάτω οργανώσεις:

Duna-Drava Nemzeti Park
Solidarity Water Europe
Kornyezetgazdalkodasi Intezet
GREEN Belgium-GREEN Pannonia
Council of Europe
Unesco

Regional Environmental Center
Ville d'Espalion
Government of Hungary]
College Louis DENAYROUZE Espalion
SIE
ERN European Rivers Network
Phare Program
Szechenyi Ferenc Gimnazium Barcs(Hungary)
Sint-Dimpnalyceum Geel(Belgium)

Στόχοι-Σκοποί: Το συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στο Barcs είχε τους παρακάτω στόχους:

- Να διευκολύνει τους νέους να συμμετέχουν στη

Νερό και Τουρισμός

Ευαγγελία Ψυχογιούδάκη,
Καθηγήτρια-Φιλόλογος



διαδικασία εκμάθησης της δημοκρατίας.

- Να δώσει στους νέους μήνυμα πολιτικού Forum.
 - Να προωθήσει το διάλογο, τις συνελεύσεις και τη δύναμη των νέων.
 - Να επιβεβαιώσει τις σχέσεις ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές Νεανικές Βουλές για το Νερό.
 - Να αναπτύξει το ενδιαφέρον των νέων για τη σημασία του νερού ανάμεσα στους ανθρώπους της Ευρώπης.
 - Να προωθήσει την ανάπτυξη, βασιζόμενη σε αξίες όπως η ουσιερότασσα, η δημοκρατία και η ειρήνη.

Πρόγραμμα: Πολύ καλά οργανωμένο με πολλές δραστηριότητες, περιελάμβανε για όλους χωρίς εξαιρεση τα εξής:

- Τελετή έναρξης με εκπροσώπους από την Ουγγρική Βουλή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Εξόρμηση στον ποταμό Drava και στο Εθνικό Πάρκο, παρουσίαση του εβδομαδιαίου προγράμματος και πολιτιστική βραδιά που περιελάμβανε παρουσίαση παραδοσιακών χορών, προϊόντων και τραγουδιού από όλες τις συμμετέχουσες χώρες.
 - Πρώτη μέρα για τη Βουλή της Νεανικής Συνέλευσης:
 - με καλωσόρισμα από την Ουγγρική Νεολαία .
 - Παρουσίαση σχετική με τον ποταμό Drava.
 - Απολογισμός των δραστηριοτήτων (1999-2001) από τους Προεδρους του Κοινοβουλίου που ψηφίστηκαν στο Espalion.
 - Διαδικασία συμμετοχής στο συνέδριο και το κοινοβούλιο των νέων για το νερό.
 - Επιδιωκόμενα αποτελέσματα του συνεδρίου και του κοινοβουλίου στο Barcs.
 - Τέλος, εγγραφές, δηλώσεις συμμετοχής για τα 7 εργαστήρια.
 - Παρουσίαση των project των νέων από τις διάφορες χώρες και των δραστηριοτήτων τους:
 - Φόρουμ και έκθεση εθνικών προϊόντων των χωρών.
 - Εισαγωγή των εκθεμάτων.
 - Έναρξη της έκθεσης.
 - Φόρουμ και επιλογή των τριών καλύτερων project πάνω στο θέμα "Νερό και Τουρισμός"

WORKSHOPS-Εργαστήρια

- Έναρξη των εργασιών των 7 εργαστηριακών group τα οποία είχαν τα εξής αντικείμενα:

Εργαστήριο 1

- Εργαστήριο μεγάλης σπουδαιότητας καθώς ο σκοπός του ήταν επεξεργασία στοιχείων για τη δημιουργία της χάρτας του Barcs.

Εργαστήριο 2

Αυτό αγέλαβε την οργάνωση των προκάτω:

- Σχεδιασμός της Βουλής της 18ης του Ιουλίου 2001.
 - Παρουσίαση των αποτελεσμάτων στο κοινοβούλιο της Βουλευτές στις 19 Ιουλίου 2001.
 - Καθορισμός της δημοκρατικής διαδικασίας εκλογής του 5μελούς συμβουλίου του 2ου νεανικού συνεδρίου καθώς και του προεδρού του κοινοβουλίου των νέων.

Εργαστήριο 3

- Ανάπτυξη μελλοντικών ευρωπαϊκών projects σχετικά με το νερό και την προστασία του περιβάλλοντος.
 - Διακρατικές συνεργασίες.

Έργαστρο 4

- Οργάνωση και προγραμματισμός του BIG JUMP που θα λάβει χώρα στις 14 Ιουλίου του 2002 όταν νέοι από όλη την Ευρώπη θα βουτούν ταυτόχρονα στους ποταμούς τους, εκφράζοντας το δικαίωμα στο νερό ως αγαθό για όλους ισότιμα.

Εργαστήριο 5

- Εργαστήριο με τους μικρούς δημοσιογράφους.
 - Σκοπός του η καταγραφή και η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της συνέλευσης με καθημερινά ρεπορτάζ, δημιουργία ενημερωτικού βίντεο για τη βουλή και το συνέδριο, συλλογή ήχων και εικόνων που περικλύουν την ατμόσφαιρα της συνέλευσης.

Εργαστήριο 6

- Σκοπός: Δημιουργία ενός συλλογικού έργου τέχνης που θα μείνει στο χώρο του Barcs ως ενθύμιο της συνέλευσης που έλαβε χώρα εκεί με θέμα το ποτάμι. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, συλλέχτηκαν από το δάσος και το ποτάμι.

Εργαστήριο 7

- Ευθύνη και διοργάνωση παιχνιδιών συλλογικών σχετικά με το νερό που διεξήχθηκαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου.
 - Συμβολική πραγματοποίηση του Big Jump στον ποταμό Drava όπου βούτηξαν νέοι συμμετέχοντες στο συνέδριο από όλη την Ευρώπη, ενώ την ίδια στιγμή άλλοι συμμετέχοντες έριξαν νερό, το οποίο είχαν φέρει ο καθένας από τον ποταμό της χώρας του, στον ποταμό Drava.
 - Εκδρομή στη λίμνη Κις-Μπάλατον και κολύμπι στη λίμνη Μπάλατον στην περιοχή Μπάλατονφενιβς (ολοήμερη εκδρομή).
 - Στα πλαίσια των επιστημονικών δραστηριοτήτων έγινε παρουσίαση της μεθόδου BISEL που αφορά τους βιολογικούς δείκτες για την ποιότητα του νερού.
 - Κλείσιμο των εργασιών των 7 εργαστηρίων, συνολική έκτιμηση. Παρουσίαση των εργασιών στο κοινοβούλιο κατά την οποία δόθηκαν πληροφορίες των 7 εργαστηρίων. Ακολούθησε εφαρμογή της μεθόδου BISEL για την ποιότητα του νερού στην περιοχή "Rigosc Rivulet". Τέλος υπήρξε βραδιά παιχνιδιών σχετικών με το ποτάμι και quiz για το νερό που διοργανώθηκε κάρη στο 7ο εργαστήριο που ως στόχο των εργασιών του είχε την παρουσίαση αυτή. Τέλος στα μέλη των groups που παρουσίασαν τα 3 πιο ολοκληρωμένα project δόθηκε η ευκαιρία της συνάντησης με το δήμαρχο του Barcs.
 - Αρχικά γενική προκατασκευαστική συνέλευση για τη διεξαγωγή της βουλή του 2ου Συνεδρίου των Νέων για το Νερό και έπειτα διεξαγωγή του συνεδρίου και ανάδειξη του πενταμελούς συμβουλίου των νέων μετά από δημοκρατικές διαδικασίες που καθορίστηκαν από τα ίδια τα παιδιά:
 - Κάθε σχολείο εξέλεξε τον εκπρόσωπό του.
 - Οι 30 εκπρόσωποι των σχολείων, εξέλεξαν το πενταμελές του κοινοβουλίου.
 - Το πενταμελές εξέλεξε τον πρόεδρο του κοινοβουλίου.
 - Κατάθεση των εμπειριών και των αποτελεσμάτων του συνεδρίου στο κοινοβούλιο της Βουδαπέστης.

2ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Νέων με θέμα

«Νερό και Τουρισμός»

11-19 Ιουλίου 2001

Χάρτα του BARCS (Ουγγαρία)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός δεν είναι καινούριο φαινόμενο. Έχει τις ρίζες του στο αρχαίο πνεύμα της περιπέτειας, της αναζήτησης του νέου και την ανακάλυψη του αγνώστου. Οι

άνθρωποι έχουν την περιέργεια και τη μεγάλη επιθυμία να ανακαλύψουν καινούριες συνθήκες ζωής, ήθη, έθιμα και να έχουν επαφή με τη φύση. Ο τουρισμός, σε παλαιότερες εποχές ήταν προνόμιο των πλουσίων, αλλά τα τελευταία 10 χρόνια είναι δικαίωμα όλων. Στις μέρες μας ο τουρισμός σε όλο τον κόσμο βρίσκεται σε άνθιση. Έχει εκτιμηθεί ότι στα επόμενα 20 χρόνια θα τριπλασιαστεί.

Υπάρχουν όμως δύο απόψεις για τον τουρισμό: η θετική και η αρνητική. Οι κατήγοροι του τουρισμού μιλούν για τις κακές επιπτώσεις του τουρισμού στο ίδιο μολυ-

σμένο φυσικό περιβάλλον. Καταστρέφει το τοπίο με τα ξενοδοχεία και τα άλλα κτίρια και μειώνει τη φυσική ζωή. Παίρνει χώρο από τις καλλιέργειες, αλλάζοντας τον τύπο της οικονομίας μιας χώρας και μιας κοινωνίας καθώς επίσης και την κουλτούρα.

Πολλά από τα παραδοσιακά επαγγέλματα τείνουν να εξαφανίσουν, επειδή οι άνθρωποι αλλάζουν επαγγέλματα εξαιτίας του τουρισμού. Μ' αυτόν τον τρόπο αλλάζει η δομή της κοινωνίας και της κουλτούρας. Από τη μια μεριά έχουμε υπερκατανάλωση του καθαρού νερού και απ' την άλλη μόλυνση των νερών των ποταμών, των θαλασσών και των λιμνών.

Η μετακίνηση των τουριστών με τη χρήση ιδιωτικών αυτοκινήτων και με τη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς συμβάλλει στο φαινόμενο της όξινης βροχής και στο φαινόμενο του θερμοκηπίου.

Αντίθετα, οι υποστηρικτές του τουρισμού έχουν τις δικές τους απόψεις. Ο τουρισμός είναι το δικαίωμα καθενός, για να ανακαλύψει τον πλανήτη και να μάθει πράγματα σχετικά με άλλες χώρες, άλλες απόψεις και άλλους πολιτισμούς. Ο τουρισμός μπορεί να σέβεται και να προστατεύει το περιβάλλον, αν υπάρχει μια σωστή διαχείριση. Αυτό σημαίνει χρήματα και εξοπλισμό αλλά επίσης νέες δουλειές για κάθε κοινωνία.

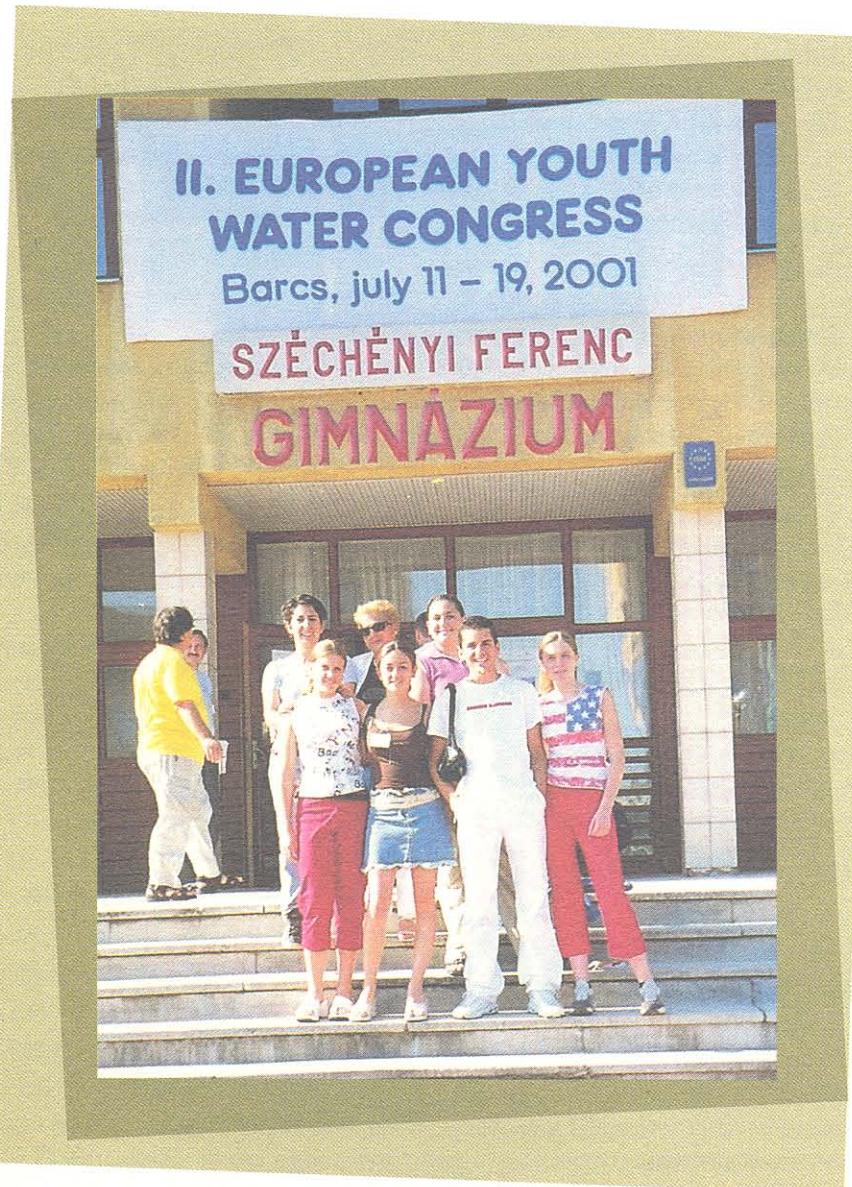
Όταν βρίσκονται στη φύση, οι άνθρωποι ήρεμούν και χαλαρώνουν. Ο τουρισμός δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς τη φύση. Γ' αυτό το λόγο πρέπει να την προστατέψουμε, ως τουρίστες και ως άνθρωποι.

ΘΕΛΟΥΜΕ

- Η υποστήριζουμε τον οικοτουρισμό.
- Η μπορούμε να κολυμπάμε στα τοπικά ποτάμια.
- Η έχουμε ένα πανέμορφο τοπίο με καθαρό νερό και καθαρό αέρα.
- Παγκόσμια συνεργασία και αλληλεγγύη από λαούς των ίδιων ποταμίσιων συστημάτων.
- Μια αειφόρο ανάπτυξη.

ΖΗΤΑΜΕ

- Η κυβέρνηση να δημιουργήσει μια ισορροπία τιμής μεταξύ του «κοινού τουρισμού» και του οικοτουρισμού.



- Η κυβέρνηση και οι τοπικοί φορείς να αναπτύξουν οικοτουρισμό σε αρδόλυτες και απομακρυσμένες φυσικές περιοχές.
- Η κυβέρνηση να θέσει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του τουρισμού.
- Οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων να υποστηρίζουν τις τοπικές επιχειρήσεις.
- Η κυβέρνηση να παρέχει οικονομική υποστήριξη στους τοπικούς φορείς και στους ιδιοκτήτες ξενοδοχείων με σκοπό να εφαρμόσουν περιβαλλοντικά και οικολογικά προγράμματα.
- Η κυβέρνηση και οι τοπικοί φορείς να ενημερώσουν και να διδάξουν τους ανθρώπους σχετικά με τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν το νερό και την αντιμετώπιση τους.
- Οι τουρίστες να μειώσουν τη χρήση προϊόντων βλαβερών για το περιβάλλον και να επιλέγουν οικολογικά υποκατάστατα όσο είναι δυνατόν.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Υψηλή φορολογία για τον μη-οικολογικό τουρισμό. Αυτά τα χρήματα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να καθαρισθεί η φύση και να προστατευθεί η καθαρή φύση. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στην πληρωμή ανέργων ανθρώπων οι οποίοι θα καθαρίζουν και θα προστατεύουν τη φύση.
- Τα ξενοδοχεία θα έπρεπε να αναπτύξουν περιβαλλοντικά προγράμματα.
- Νέα ξενοδοχεία θα έπρεπε να κτίζονται διασκορπισμένα και σε αρμονία με την τοπική αρχιτεκτονική και το περιβάλλον. Παλαιότερα κτίρια (κάστρα, μοναστήρια, σπίτια κ.ά) θα έπρεπε να αναπαλαιωθούν. Αυτός είναι επίσης ένας καλός τρόπος για να προστατέψουμε την τοπική κουλτούρα και κληρονομιά, τα οποία πιστεύουμε θα έπρεπε να εισαχθούν στον τουρισμό.
- Να ανακαλυφθεί ένα «σύστημα σταγόνων»: όπως τα ξενοδοχεία έχουν τα αστέρια για να δείχνουν τις βαθμίδες ανέσης, έτσι θα μπορούσαν να έχουν τις σταγόνες νερού για να δείχνουν το οικολογικό επίπεδό τους.

ΔΡΟΥΜΕ

- Εμείς, οι νέοι από 20 παγκόσμιες χώρες, συναντήθηκαμε στο Barcs της Ουγγαρίας κατά τη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Νεανικού Κογκρέσου για το Νερό από τις 11-19 Ιουλίου 2001. Δουλέψαμε μαζί και γράψαμε τις δραστηριότητές μας γι' αυτή τη χάρτα.
- Δεσμεύουμε τους εαυτούς μας να ακολουθήσουμε τη χάρτα του Barcs. Νομίζουμε ότι μπορούμε να αποτελέσουμε παράδειγμα για τους άλλους ανθρώπους που ζουν σε αυτόν τον πλανήτη. Με αυτές μαζί τις δράσεις επιδιώκουμε να ενημερώσουμε τον κόσμο για τα περιβαλλοντικά προβλήματα.
- Θα βοηθήσουμε να καθαριστούν τα νερά και οι όχθες των ποταμών. Θα οργανώσουμε και θα συμμετέχουμε σε δράσεις με το ίδιο θέμα, όπως για παράδειγμα τη σύλλεξη απορριμμάτων (προγράμματα δραστηριοτήτων στα σχολεία).
- Θα οργανώσουμε άλλα κογκρέσα και σεμινάρια σαν και αυτά, θα εκφράσουμε τις γνώμες μας όσον αφορά το περιβάλλον. Θα επιδώξουμε την ευαισθητοποίηση των ανθρώπων, όχι μόνο σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε ολόκληρη τη χώρα μας.
- Θα οργανώσουμε διαδηλώσεις και άλλα δρώμενα στη χώρα μας. Με αυτό τον τρόπο θα πρωτοβιώσουμε την κινητοποίηση των τοπικών αρχών, της κυβέρνησης και των ανθρώπων.
- Θα υποστηρίξουμε το «big jump» πρόγραμμα και θα το πραγματοποιήσουμε.
- Θα δώσουμε τη χάρτα του Barcs σε όλους τους ανθρώπους της χώρας μας, την κυβέρνηση και τις τοπικές αρχές.

ΕΙΝΑΙ ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΣ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕΤΕ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΨΟΥΜΕ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ!

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Το συνέδριο στο Barcs ήταν διαφορετικό από το συνέδριο του 1999 στο Espalion της Γαλλίας. Ενώ στο Espalion την πρωτοβουλία την είχαν οι ενήλικες, οι οποίοι πατρονάρισαν το συνέδριο, στο Barcs το συνέδριο ουσιαστικά και τυπικά ήταν στα χέρια των παιδιών. Το μήνυμά τους ήταν οι ενήλικες με τους ενήλικες και οι νέοι με τους νέους, αλλά σε μια διαρκή και εποικοδομητική συνεργασία.

Για πρώτη φορά ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου των Νέων εκλέχτηκε με δημοκρατικές διαδικασίες, που τις σχεδίασαν και τις υλοποίησαν τα παιδιά. Η εκπρόσωπος του Λυκείου Μαλίων Μηλάκη Ιουλία ισοψήφισε για τον τίτλο του προέδρου με την εκπρόσωπο του Βελγίου 2+2 και ένα λευκό, για δύο χρόνια. Αποφασίστηκε να ασκούν μαζί τα καθήκοντά τους και με τη συνεργασία των υπολοίπων μελών του πενταμελούς. Ορίστηκαν επίσης δυο επίσημες συναντήσεις του πενταμελούς, δηλαδή τεσσερις στα δύο χρόνια που θα ασκούν τα καθήκοντά τους.

Ορίστηκε επίσημη γλώσσα των συνεδρίων η Αγγλική. Καθορίστηκε ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τον τίτλο του προέδρου είναι η τέλεια γνώση της Αγγλικής και η απλή κατανόηση μίας εκ των άλλων τεσσάρων επισήμων γλωσσών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η τοπική αυτοδιοίκηση και η κυβέρνηση της Ουγγαρίας στήριξαν θητικά και υλικά το συνέδριο με τη διαρκή παρουσία τους.

Η διοργάνωση ήταν καλύτερη από ό,τι στη Γαλλία, τόσο σε επίπεδο επιστημονικής κατάρτισης και δραστηριοτήτων, όσο και σε επίπεδο συνεργασίας, αθλητισμού και διασκέδασης των παιδιών. Η συνεργασία γινόταν σε πολλά επίπεδα καθηγητών, μαθητών, συντονιστών, διοργανωτών. Υπήρχε συνεχής ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και εμπειριών.

Άριστη συνεργασία μέσα σ'ένα φιλικό και φυσικό περιβάλλον που έχαλεψε τις στενές αντιλήψεις περί κρατών και συνόρων και έκανε όλους εμάς να αισθανόμαστε πολίτες ενός και μόνου τόπου, της Ευρώπης, με κοινά όνειρα, στόχους, προβληματισμούς και επιδιώξεις.

Η ομάδα του Λυκείου Μαλίων με τη διαρκή συμμετοχή της, τις δραστηριότητές της, την ενημέρωση και την παρουσία της Ξεχώρισε ανάμεσα στις συμμετοχές των άλλων χωρών, προβάλλοντας τη χώρα μας και δείχνοντας ότι μπορούμε και σχίζουμε σαν άνθρωποι και σαν λαός ένα καλύτερο αύριο.

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗΣ

Ντίνα Ταμουτσέλη

Υπεύθυνη Π.Ε. Διεύθυνσης Δ.Ε. Β' Θεσσαλονίκης

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β' Θεσσαλονίκης - Γραφείο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με τον Τομέα Αγροτικής Οικονομίας της Σχολής Γεωτεχνικών Επιστημών του ΑΠΘ και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου-Κορδελού διοργάνωσαν ημερίδα με θέμα: Βιολογικά Προϊόντα- Περιβάλλον και Καταναλωτής". Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, την Τρίτη 23 Μαΐου 2001 5.50μμ-9.00μμ, στο Μουσείο Αρχαίων Βιζαντινών και Μεταβυζαντινών Μουσικών Οργάνων του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τραπέζας Πειραιώς στην οδό Κατούνη 12-14 στα Λαδάδικα.

Στην εκδήλωση μίλησαν ειδικοί επιστήμονες που κάλυψαν όλο το φάσμα της παραγωγής-πιστοποίησης-εμπορίας-κατανάλωσης των βιολογικών προϊόντων. Στόχος της εκδήλωσης ήταν η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σε θέματα που αφορούν την παραγωγή προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής, ώστε να υιοθετθούν συμπεριφορές που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στον περιορισμό καλλιεργητικών πρακτικών, για την παραγωγή προϊόντων διατροφής, οι οποίες βαρύνονται με μεγάλο ενεργειακό και περιβαλλοντικό κόστος και απειλούν και την υγεία του ανθρώπου.

Αφορμή για τη διοργάνωση της ημερίδας, απέτελεσε ο θόρυβος που έχει δημιουργηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο αναφορικά με τις απειλές που εγκυμονεί για το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών η χρήση των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων ή μηχανικά μεταλλαγμένων προϊόντων. Ο θόρυβος αυτός φάνεται να συνδέεται με την εκόλλωση αυξημένου ενδιαφέροντος εκ μέρους των καταναλωτών για τα προϊόντα της βιολογικής γεωργίας, παρότι οι επικρίτες της θέλουν να παρουσιάζουν την παρατρούμενη στροφή των καταναλωτών προς τα προϊόντα της βιολογικής γεωργίας ως αποτέλεσμα συρρού. Εκμεταλλεύμενοι μάλιστα το υψηλότερο συγκριτικό κόστος των βιολογικών προϊόντων σε σχέση με τα προϊόντα της συμβατικής γεωργίας, προσπαθούν να εφαπίσουν την κατανάλωσή τους ως περιορισμένη σε μια μικρή "εκκεντρική" μειοψηφία του πληθυσμού που μπορεί να πληρώνει ακριβά για τη διατροφή της.

Η εκπαίδευση, με την αξιοποίηση κατάλληλων διδακτικών προσεγγίσεων για τη μελέτη σύγχρονων θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον, μπορεί να συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση των νέων μέσα από τη γνωριμία του περιβάλλοντος έτσι ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων, με τη λήψη κατάλληλων αποφάσεων και την ανάληψη δράσεων για την αντιμετώπιση τους. Μπορεί δηλαδή να αποτελέσει η εκπαίδευση το κλειδί για την έξασφάλιση ενός υγιούς και βιώσιμου περιβάλλοντος και για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής στον πλανήτη, ρόλος που της αναγνωρίζεται σε όλες τις διασκέψεις για το περιβάλλον.

Στα πλαίσια της ημερίδας έγινε προσπάθεια αρκικής ενημέρωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα που αφορούν εναλλακτικές τεχνικές παραγωγής προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΠΙΧΟΝΙΟ

Ενημέρωση

όπως τα προϊόντα της βιολογικής γεωργίας (τεχνικές καλλιέργειας - πιστοποίηση - κόστος- εμπορία) μια και η γεωργική δραστηριότητα πατοελεύ μια από τις σημαντικότερες ανθρώπινες δραστηριότητες με επίπτωση στο περιβάλλον. Η βιολογική γεωργία έχει άμεση σχέση με το αύριο, αποτελεί εναλλακτική πρόταση στη συμβατική γεωργία που σήμερα βρίσκεται σε οικονομικό αδεξίσδο και απειλεί με έξαγληση και τοξική επιβάρυνση το έδαφος και το περιβάλλον γενικότερα.

Η ενημέρωση των εκπαιδευτικών στα πλαίσια της ημερίδας θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να αποτελέσει έναντιμα ώστε να προσθέτει στο σχολείο, στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η μελέτη θεμάτων σχετικά :

* με τους κινδύνους με τους οποίους απειλούν το περιβάλλον και την υγεία των καταναλωτών οι καλλιεργητικές πρακτικές της εντατικής γεωργίας που συνδέονται και με την εξάπλωση της κρήσης γενετικά τροποποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού

* με τους τρόπους προστασίας του καταναλωτή κατά την αγορά προϊόντων που διατίθενται ως βιολογικά, χωρίς όμως να πληρούν ορισμένες φορές και τις ανάλογες προδιαγραφές.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση θεωρούμε ότι αποτελεί το μοναδικό ίσως παράθυρο που επιτρέπει στο ελληνικό σχολείο να ξεφύγει από την απομόνωσή του και να ασχοληθεί με σύγχρονα θέματα. Την άποψή μας αυτή ενισχύεται το γεγονός ότι παρά το μεγάλο σύγχρονο ενδιαφέρον για τα προϊόντα της βιολογικής γεωργίας η μελέτη των θεμάτων που αναφέρονται στις βιολογικές καλλιέργειες απουσιάζει εντυπωσιακά μέσα από τις διάφορες γνωστικές περιοχές του αναλυτικού προγράμματος για το Γυμνάσιο και το Λύκειο. Έτοιμη ανατρέχοντας στα εκπαιδευτικά εγκερίδια της γεωργαρφίας της Α' και Β' Γυμνασίου στα οποία γίνεται και η μοναδική αναφορά στον πρωτογενή τομέα παραγωγής απουσιάζει εξ ολοκλήρου οποιαδήποτε αναφορά σε εναλλακτικές καλλιεργητικές πρακτικές. Στην Βιολογία, της Γ' Γυμνασίου υπάρχει ένα κεφάλαιο αφιερωμένο στην οικολογία όπου γίνεται περιορισμένη αναφορά στα προβλήματα της σύγχρονης γεωργίας που σχετίζονται με την εκτεταμένη χρήση χημικών οικευασμάτων, φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων και τις απειλές που η χρήση αυτή εγκυμονεί για το περιβάλλον. Υπάρχει μια μοναδική πρόταση εναλλακτικής αντιμετώπισης των εχθρών και ασθενεύοντων των φυτών που περιορίζεται στη βιολογική καταπολέμηση του δάκου της ελιάς.

Στο εγχειρίδιο για το μάθημα "Άρχες Περιβαλλοντικών Επιστημών" που έχει εισαχθεί τα τελευταία χρόνια ως μάθημα επιλογής στη Β' τάξη του Ενιαίου Λυκείου, παρότι θίγονται τα περισσότερα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα, δεν υπάρχει αναφορά στην εναλλακτική πρόταση της βιολογικής γεωργίας.

Το βιβλίο "Στοιχεία Βιολογικής Γεωργίας" που διάσκεπται στη Β' έτος της ειδικότητας "Περιβάλλον και Αγροτουρισμός" του τομέα "Γεωπονία Τροφίμων και Περιβάλλοντος" των Τεχνικών

Επαγγελματικών Εκπαίδευτρών αποτελεί τη μοναδική εξίσωση. Στο βιβλίο αυτό γίνεται περιγραφή της ελληνικής και ευρωπαϊκής πραγματικότητας στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής και περιγράφονται τεχνικές βιολογικής αντιμετώπισης εχθρών και ασθενεύοντων των καλλιεργώμενων φυτών με σύγχρονη ανάλυση της σημασίας της βιολογικής καλλιέργειας. Το βιβλίο όμως αυτό απευθύνεται σε ένα πολύ μικρό ποσοστό μαθητών που φοιτούν σε τμήματα αντίστοιχης ειδίκευσης των ΤΕΕ.

Η βιολογική γεωργία όμως δεν αφορά μόνο τον ειδικό που θα ασκοληθεί με την παραγωγή βιολογικών προϊόντων και κυρίως δεν αφορά μόνο τη διατροφή και την υγεία μας. Έχει σχέση με την προστασία της βιοποικιλότητας και είναι δεμένη με το μέλλον του πλανήτη. Θα έπρεπε κατά συνέπεια να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης σε όλες τις βιομήδες εκπαίδευσης.

Στα πλαίσια της ημερίδας εκτός από την ενημέρωσή τους, οι εκπαιδευτικοί μπόρεσαν να συγκεντρώσουν πληροφορίες σχετικά με τις πηγές στις οποίες μπορούν να προσφύγουν για χρήσιμη πληροφόρηση σχετικά με τη βιολογική γεωργία και τα προϊόντα της και ήδην σε επαφή με ειδικούς επιστήμονες και φορείς που σχετίζονται με το πλέγμα παραγωγή, πιστοποίηση, εμπορία-διάθεση βιολογικών προϊόντων.

Στους στόχους των διοργανωτών εντάσσεται ως επόμενο βήμα η πραγματοποίηση εργαστηρίων βιωματικής διδακτικής προσέγγισης για τους εκπαιδευτικούς με κατάλληλα σχεδιασμένες δραστηριότητες για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Οι εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στα πλαίσια της ημερίδας ήταν:

1. "Παραγωγή Γεωργικών Προϊόντων με σεβασμό στον άνθρωπο και τον καταναλωτή" από τον Η. Ελευθεροχωρίν, Καθηγητή Ζιανιολογίας ΑΠΘ, 2. "Ποιότητα-ασφάλεια Γεωργικών Προϊόντων και προστασία καταναλωτή" από τον Χ. Λαζαρίδη, καθ. Μηχανικής Τροφίμων ΑΠΘ, 3. "Πιστοποίηση βιολογικών προϊόντων" από τη Μ. Ράπτου γεωπόνου Ελεγκτρία Δ.Η.Ο, 4. "Εμπορία βιολογικών Προϊόντων-κανάλια διανομής" από τον Γ. Παπαδόπουλο, Γεωπόνο, Σύμβουλο βιολογικής γεωργίας, 5. "Βιολογική προϊόντων και πρόθεση αγοράς" από την Ε. Τσακιρίδη, Γεωπόνο ΑΠΘ, 6. "Βιολογική γεωργία : Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και Κατάρτιση" από την Α. Παπαδάκη, Καθηγητή Γεωργικής Εκπαίδευσης Α.Π.Θ., 7. "Βιολογικά Προϊόντα-Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση" από την Κ. Ταμουτσέλη, υπεύθυνη Π.Ε. Δ/νσης Δ.Ε. Β' θεα/κης.

Στα πλαίσια της ημερίδας η ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης των μαθητών του 2ου ΤΕΕ Σταυρούπολης με τους καθηγητές τους, παρουσίασαν το πρόγραμμα που πραγματοποίησαν στα πλαίσια της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης με θέμα "Βιολογική Καλλιέργεια Ελιάς-Βιολογικό Λάδι" και συγχρόνως εξέθεσε δείγμα των βιολογικών προϊόντων που παρήγαγε στα πλαίσια του προγράμματος. Η παρουσία των μαθητών έδωσε μια νότα δροσιάς στην εκδήλωση αυτή, εκτιμήθηκε ιδιαίτερα από τους παρευρισκόμενους και συγχρόνως αποτέλεσε και έμπρακτη απόδειξη της ουσιαστικής σημασίας της ουμετοχής των νέων σε παρόμοιες εκδηλώσεις.

Στο τέλος της ημερίδας οι οργανωτές δεξιώθηκαν τους συμμετέχοντες με βιολογικά εδέσματα και κρασί που ετοίμασε το μοναδικό εστιατόριο με βιολογικά προϊόντα που λειτουργεί στην πόλη της Θεσσαλονίκης.



ΠΑΡΑΡΤΗΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΤΙΚΟΥ Η κατάβαση του Ενιππέα

Τη φαεινή ίδέα να κατεβούμε το όμορφο φαράγγι του Ενιππέα στον Όλυμπο (κομμάτι του διεθνούς μονοπατιού E4), είχε ο αγαπητός συνάδελφος Γιάννης Φαρμάκης, καταγόμενος εκ Λιτοχώρου. Ήξενος ήταν εκ των υστέρων την κατάβαση αυτή τη μετοναμάσσαμε σε κατάβαση Φαρμάκη ή "Φαρμάκι"!

Πράγματι αυτή η κατάβαση πραγματοποιήθηκε στις 15 Σεπτέμβρη του 2001. Συμμετείχαν πολλά μέλη και φίλοι του παραρτήματος Κεντρικής Μακεδονίας της Π.Ε.ΕΚΠ.Ε. αλλά και άλλων παραρτημάτων όπως της Λαμίας (Στέλιος Σαλαπατάρας), καθώς και οι συνάδελφοι ορειβάτες, μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου και της Ομάδας Διάσωσης Γιώργος Λάμπρου, Νίκος Νίκας και Μαρία Λάππα, που μαζί με τον βιολόγο Γιώργο Μπλιώνη ανέλαβαν την ξενάγησή μας.

Οι πιο πεπειραμένοι και τολμηροί ξεκίνησαν την κα-

τάβαση από την τοποθεσία Πριόνια (1100 μέτρα υψόμετρο). Οι άλλοι από το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου (1600 μέτρα), χαμηλότερα, για οικονομία δυνάμεων!

Ήμασταν όλοι εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα εξαρτήματα και με πολύ ενθουσιασμό!

Η φύση ήταν καταπληκτική. Για την κούραση οι απόψεις δίστανται!

Αξιοσημείωτο πάντως παραμένει το γεγονός, ότι έφθασαν όλοι στον προορισμό τους, στους Μύλους, σε μια ειδυλλιακή τοποθεσία του Λιτόχωρου με ταβέρνα.

Ο χρόνος κατάβασης κυμάνθηκε από 3 έως 5 ώρες, με ελάχιστες εξαιρέσεις των πολύ πεπειραμένων από τη μια και των πολύ αρχάριων από την άλλη. Ο καθένας ακολουθούσε τον ατομικό του ρυθμό. Αυτό ήταν το μυστικό! Στο κάτω - κάτω ... δε μας κυνηγούσε κανένας!

Παρά το γεγονός ότι από την κούραση για μια εβδομάδα περπατούσαμε όλοι σαν βατραχάνθρωποι στην αμμουδιά, λέμε τώρα ότι θα το ξανακάνουμε! Ήταν όντως μια καταπληκτική εμπειρία!

Υ. Γ. Ευχαριστούμε θερμά τα μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου για τη συντροφιά τους και κυρίως για την αισθηση ασφαλείας που μας παρέιχαν.

R.G.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΕΒΡΟΥ-ΡΟΔΟΠΗΣ

Κοπή πίτας ΠΕΕΚΠΕ Παράρτημα Έβρου-Ροδόπης Την Κυριακή 11-2-01 το παράρτημα Έβρου-Ροδόπης της ΠΕΕΚΠΕ διοργάνωσε εκδήλωση για την Π.Ε. και κοπή πίτας στο Παιδαγωγικό Τμήμα του Δ.Π.Θ. στην Αλεξανδρούπολη.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ο πρόεδρος της ΠΕΕΚΠΕ Γ. Φαραγγιτάκης, ο οποίος ενημέρωσε τα μέλη για τις δραστηριότητες της ΠΕΕΚΠΕ και τις εξελίξεις στο χώρο της Π.Ε.

Ημερήσια εκδρομή στα στενά του Νέστου

Στις 29 Απριλίου το παράρτημα Έβρου-Ροδόπης διοργάνωσε ημερήσια εκδρομή στο Νέστο. Το λεωφορείο ξεκίνησε από το Σουφλί και στη διαδρομή (Αλεξ/πολη- Κομοτηνή) συγκέντρωσε 50 άτομα, μέλη του παραρτήματος που μαζί τις οικογένειες και τους φίλους τους αποφάσισαν να επισκεφθούν τα φημισμένα στενά του Νέστου.

Ακολουθώντας το μονοπάτι που ξεκινάει από το χωριό Γαλάνη, περπατήσαμε στη στενή πανέμορφη κοιλάδα που χάραζαν τα νερά του ποταμού μέσα στην πάροδο του χρόνου. Παρακολούθησαμε τον ποταμό να κυλά ήρεμος, σχηματίζοντας μαίανδρους, πότε ανάμεσα σε πλατώματα, πότε σε απόκρημνα φαράγγια, πότε ανάμεσα σε δέντρα αιωνόβια. Εντυπωσιαστήκαμε από τη βλάστηση,

από την ποικιλία των δέντρων, των αναρριχητικών φυτών και των λουλουδιών που φύονται στην περιοχή. Δροσιστήκαμε σε ρυάκια διάφανα, γεμίσαμε με οξέχαστες εικόνες ενός τοπίου με ατελείωτες εναλλαγές, ενός κόσμου μαγευτικού που ξυπνά μέσα μας τη μνήμη της ενότητας που είχαμε κάποτε με τη φύση.

N. Βουδρισλής

ΒΙΒΛΙΟ

παρουσίαση

Επιμέλεια: Δέσποινα Σουβατζή

Σύμφωνα με τις επιστήμες της αγωγής, η διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου, οι στάσεις και οι συνήθειες εδραιώνονται, κατά βάση, στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου. Γι' αυτό

η προσχολική αγωγή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, λόγω της σπουδαιότητάς της στη βάση της πυραμίδας της θεσμοθετημένης αγωγής. Τα βιβλία που παρουσιάζονται παρακάτω, μπορούν κυρίως να

αποτελέσουν σοβαρό βοήθημα για τους εκπαιδευτικούς της προσχολικής αγωγής και της πρώτης βαθμίδας της εκπαίδευσης, αλλά γιατί όχι, ακόμη και στην εκπαίδευση των ενηλίκων!!

Joseph Cornell Ας Ακούσουμε τη Φύση

Πώς να εμβαθύνετε τη γνώση σας για τη Φύση

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: Αδελφών Κυριακίδη α.ε Θεσσαλονίκη 2001

Μετάφραση - Επιμέλεια 'Όλγα Απανωμεριτάκη - Ιωάννου, Πρώτη Έκδοση: Εκδόσεις Dawn 1987 Nevada City

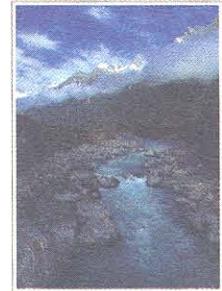
'Ένα βιβλίο ευαίσθητο και ζωντανό που μπορεί να γίνει οδηγός για τον καθένα στο δρόμο της συμφιλίωσής του με τη Φύση, που τον βοηθάει να αποκτήσει την αίσθηση και τη βαθύτερη συνειδητοποίηση της Φύσης. Απλές δραστηριότητες, κείμενα και φωτογραφίες σε βοηθούν να βρεις τον τρόπο να συγκεντρώνεσαι, να παρατηρείς, να κατανοείς, να βιώνεις και να καίρεσαι τη Φύση.

Άν θεμελιακό στοιχείο στην απόκτηση περιβαλλοντικής συνειδησης είναι η "κατανόηση" ότι "ο καθένας μας είναι μέρος της Φύσης", τότε αυτό το βιβλίο έχει σημαντικό ρόλο να παίξει προς αυτή την κατεύθυνση.

Η μετάφραση της 'Όλγας Απανωμεριτάκη, νηπιαγωγού και υπεύθυνης Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης Β' Δ/νσης Θες/νίκης, αποδίδει με πιστότητα και ακρίβεια το πνεύμα του συγγραφέα που γνωρίσαμε το φθινόπωρο του 1996, όταν ήρθε στη Θεσσαλονίκη.

Ας ακούσουμε τη Φύση

Πώς να εμβαθύνετε τη γνώση σας για τη φύση



ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

Νίκη Δεληκανάκη, Ρένια Κοκολάκη, Μαρία Νοϊδου

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Προσχολική Ηλικία

Εκδόσεις: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, Αθήνα 2000

Οι τρεις έμπειρες νηπιαγωγοί, έχοντας διαπιστώσει ότι η Π.Ε αισιοποιεί τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις και ανοίγει το σχολείο στη ζωή και την πραγματικότητα, είναι βιωματική, συμμετοχική και συλλογική εκπαιδευτική διαδικασία και γνωρίζοντας - από τις επιστήμες της αγωγής και της ψυχολογίας - ότι οι στάσεις και οι συνήθειες εδραιώνονται στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου, προσπάθησαν να εισάγουν την εφαρμογή προγραμμάτων Π.Ε στην Προσχολική Αγωγή. Στο βιβλίο αυτό, πέρα από τις θεωρητικές επιομάνσεις του πρώτου μέρους για τη σύνδεση της Π.Ε με το Α.Π του Νηπιαγωγείου, τις μεθόδους και τα μέσα, το ρόλο του εκπαιδευτικού κ.ά, καταγράφουν την εμπειρία τους από την εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων Π.Ε στο Νηπιαγωγείο. Με θεματικές όπως: Λαϊκή Παράδοση και Αρχιτεκτονική, η Γειτονιά, τα Φυτά, τα Σκουπίδια, η Γη, το Φως και το Νερό, τ' άριγα δένδρα και το Ποτάμι του Χωριού μας.

Το βιβλίο δεν είναι μόνο χρήσιμο για το Νηπιαγωγείο, αλλά τα παραδείγματα που έχει μπορούν να βρουν εφαρμογή και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Επιμέλεια: Σάκης Κουρουζίδης, Μίνα Πολέμη - Τοδούλου, Παύλος Κοσμίδης

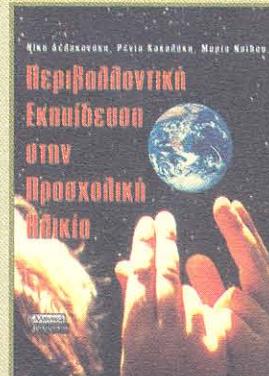
Ομαδικά παιδικά παιχνίδια, Το κυνήγι του κρυμμένου Θησαυρού των παιχνιδιών

Αθήνα 2000

'Ένα βιβλίο πολύ ενδιαφέρον και σημαντικό, γιατί προσποθεί μέσα από την καταγραφή ομαδικών παιχνιδιών "τριών γενεών" - παιδιά, γονείς, παππούδες - να διασώσει ένα πολύ ιδιαίτερο τμήμα της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και να το δώσει σαν ιδέα και πρακτική μέσα στην εκπαιδευτική πραγματικότητα. Το βιβλίο είναι προϊόν προγράμματος Π.Ε που εξελίχθηκε μέσα από την πολυεταιρική σύμπραξη 14 σχολείων από όλη την Ελλάδα και είχε τη στήριξη επιστημονικής ομάδας ειδικών.

Η έρευνα έγινε με ερωτηματολόγια, προφορικές καταγραφές και βιβλιογραφική έρευνα σε κατάληξη πηγές.

Στο βιβλίο εκτός από θεωρητικά κείμενα που αναφέρονται στη σχέση του παιδιού με το παιχνίδι, περιγράφονται πολλά ομαδικά ελληνικά παιχνίδια και υπάρχουν εικόνες και σχέδια από χαρακτηριστικές "στιγμές" των παιχνιδιών καθώς και κατάλογοι παιχνιδιών κατά γεωγραφικές περιοχές, ηλικίες και άλλες κατηγορίες.



Βιβλίο

παρουσίαση

Μαρία Δημοπούλου, Τάσος Ζόμπολας, Ελένη Μπαμπίλα, Μαριάννα Χατζημιχαήλ

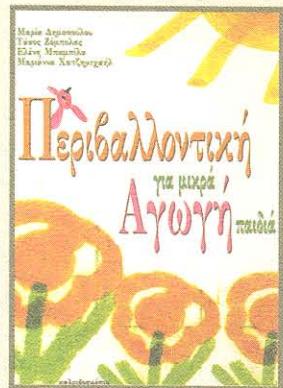
Περιβαλλοντική Αγωγή - για μικρά παιδιά

Εκδόσεις: Καλειδοσκόπιο, Αθήνα Ιούνιος 2001

Ένα εξαιρετικό βιβλίο - εκπαιδευτικό υλικό-, που προορίζεται να αποτελέσει βιοηθητικό εργαλείο, για εκπαιδευτικούς της προσχολικής και της πρώτης σχολικής ηλικίας σε παράλληλη ή και ανεξάρτητη χρήση με το εγχειρίδιο "Εμείς και ο κόσμος" ή στην εφαρμογή προγραμμάτων Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο Δημοτικό σχολείο ή στο Νηπιαγωγείο.

Προσφέρει ιδέες για την πρώτη προσέγγιση από τα παιδιά των θεμελιώδων εννοιών του περιβάλλοντος. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες κινούνται στις εξής θεματικές ενότητες: Ουρανός - Ήλιος, άνθρωπος - Σπίτι, Γη- Φύση.

Η συγγραφή του βιβλίου έγινε από ομάδα εκπαιδευτικών που βρίσκονται σε καθημερινή επαφή με τα παιδιά. Στηρίχτηκε στα πορίσματα και στις μεθόδους των σύγχρονων παιδαγωγικών και διδακτικών θεωριών, όπως και στις αρχές και στη μεθοδολογία της Π.Ε. Γ' αυτό και στο πρώτο μέρος του βιβλίου υπάρχουν κεφάλαια θεωρητικής υποστήριξης των προτεινόμενων δραστηριήτων που ακολουθούν στο δεύτερο μέρος του βιβλίου.



ΣΧΟΛΗ ΧΙΛΑ

Περπατώντας στην Αθήνα, Ένας οδηγός της πόλης για παιδιά

Εκδόσεις: Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 1999



Ένας πρωτότυπος και γοητευτικός οδηγός που παρουσιάζει την πρωτεύουσα με τη ματιά των παιδιών, στα παιδιά και τους δασκάλους των Δημοτικών σχολείων όλης της Ελλάδας. Οι ενότητες του βιβλίου μπορούν να ενταχθούν στο αναλυτικό πρόγραμμα του Δημοτικού, στα μαθήματα γεωγραφίας, ιστορίας, γλώσσας και στην εφαρμογή προγραμμάτων Π.Ε. στο σχολείο.

Ο οδηγός είναι καρπός δουλειάς μαθητών της Ε' και Σ' Δημοτικού, της σχολικής χρονιάς 1995-96, στα πλαίσια προγράμματος COMENIUS με θέμα "Η πόλη μου", στο οπόιο συμμετείχαν και σχολεία ευρωπαϊκών πόλεων, της Κοπεγχάγης και του Λονδίνου. Οι εργασίες, οι έρευνες και οι δραστηριότητες των παιδιών αναπτύχθηκαν πάνω σε τρεις άξονες: την ιστορία, το περιβάλλον και την καθημερινή ζωή στην πόλη.

Με αφετηρία το σχολείο τους, που βρίσκεται στην Πλάκα, μελέτησαν κυρίως το κέντρο της Αθήνας και προσπαθούν να μας ξεναγήσουν εκτός από τα μουσεία σε χώρους: που μπορεί να παιζεις μπάσκετ, που μπορεί να βρεις τις καλύτερες τυρόπιττες κ.ά., ώστε να μπορείς να απαντήσεις, πόσο καλά ξέρεις την πόλη σου τελικά;

Τάσος Ζόμπολας, Φωτεινή Κομπόση, Γιώργος Παναγόπουλος, Δημήτρης Σταματόπουλος, Μαρία Σταματοπούλου, Κατερίνα Τζαμουράνη

Με τον Παυσανία στην αρχαία Μεσσήνη, Ένας αρχαιολογικός περίπατος για παιδιά

Εκδόσεις: Καλειδοσκόπιο Αθήνα 2000

Μια ομάδα εκπαιδευτικών που θέλει να ταξιδέψει με τους μαθητές της στο χώρο και στο χρόνο αυτού του τόπου, έγραψε αυτό το βιβλίο, ως βοήθημα για εκπαιδευτικούς και μαθητές που θέλουν να ταξιδέψουν με τη βοήθεια της φαντασίας τους και τις γνώσεις τους σε αρχαιολογικούς χώρους του τόπου μας.

Είναι ένα βιβλίο οδηγός, γεμάτο δραστηριότητες που βοηθούν τα παιδιά ξεκούραστα και ευχάριστα, βήμα-βήμα, ακολουθώντας τα χνάρια του σπουδαίου περιηγητή Παυσανία - που έζησε στην αρχαιότητα - να γνωρίσουν την αρχαία Μεσσήνη.

Με τις αισθήσεις, τις παρατηρήσεις, τις επιτόπιες έρευνες και το παιχνίδι τα παιδιά βυθίζονται στο χρόνο και γνωρίζουν τις ρίζες μας και τον πολιτισμό εκείνης της εποχής. Το βιβλίο δείχνει πως μπορεί να γίνει η επίσκεψη ενός παιδιού σε αρχαιολογικό χώρο δημιουργική εμπειρία.

